

Economische Groep Eandis

Geconsolideerde jaarrekening IFRS

Jaareinde 31 december 2016

Inhoud

Financiële Overzichten

Geconsolideerde winst- en verliesrekening

Geconsolideerd overzicht van niet-gerealiseerde resultaten

Geconsolideerde balans

Geconsolideerd mutatieoverzicht van het eigen vermogen

Geconsolideerd kasstroomoverzicht

Toelichtingen bij de geconsolideerde jaarrekening

Basisinformatie

1. Informatie over de onderneming
2. Samenvatting van de belangrijkste opname- en waarderingsregels
 - 2.1. Conformiteitsverklaring en presentatiebasis
 - 2.2. Consolidatiecriteria
 - 2.3. Belangrijkste waarderingsregels
 - 2.4. Samenvatting van de wijzigingen in de waarderingsregels
 - 2.5. Gebruik van ramingen en veronderstellingen
 - 2.6. Gepubliceerde standaarden die nog niet van kracht zijn

Segment informatie

3. Segment rapportering

Resultaten van het jaar

4. Bedrijfsopbrengsten
5. Handelsgoederen, grond- en hulpstoffen
6. Diensten en diverse goederen
7. Personeelsbeloningen
8. Afschrijvingen en waardeverminderingen, wijziging in voorzieningen
9. Overige operationele bedrijfskosten
10. Regulatoire saldi en overdrachten
11. Financiële resultaten
12. Belastingen op het resultaat

Activa

13. Immateriële activa
14. Materiële vaste activa
15. Investerings in ondernemingen
16. Overige beleggingen
17. Langetermijnvorderingen, andere
18. Voorraden
19. Handels- en overige vorderingen
20. Geldmiddelen en kasequivalenten

Passiva

21. Eigen vermogen
22. Leningen op lange en korte termijn
23. Voorzieningen voor personeelsbeloningen
24. Afgeleide financiële instrumenten
25. Voorzieningen, andere
26. Kapitaalsubsidies
27. Handels- en overige schulden
28. Actuele belastingverplichtingen

Financiële instrumenten

29. Financiële instrumenten: risico's en reële waarde

Andere informatie

30. Verbonden partijen

31. Verplichtingen en onzekerheden

32. Gebeurtenissen na balansdatum

33. Lijst van de ondernemingen opgenomen in de consolidatie

Werken in een gereguleerde omgeving

34. Werken in een gereguleerde omgeving

Financiële Overzichten

Geconsolideerde winst- en verliesrekening

(In duizenden EUR)	Toelichting	2016	2015
Bedrijfsopbrengsten	4	2.788.767	2.677.762
Opbrengsten		2.454.266	2.315.718
Overige operationele bedrijfsopbrengsten		65.576	59.116
Geactiveerde, intern uitgevoerde werkzaamheden		268.925	302.928
Bedrijfskosten		-2.169.960	-2.065.689
Handelsgoederen, grond- en hulpstoffen	5	-1.039.602	-1.025.983
Diensten en diverse goederen	6	-324.824	-488.053
Personeelsbeloningen	7	-360.996	-368.472
Afschrijvingen en waardeverminderingen, wijziging in voorzieningen	8	-325.901	-333.272
Overige operationele bedrijfskosten	9	-46.881	-55.888
Regulatoire overdrachten	10	-71.756	205.979
Bedrijfswinst		618.807	612.073
Financiële baten	11	15.913	27.011
Financiële lasten	11	-205.922	-211.874
Winst vóór belastingen		428.798	427.210
Belastingen op het resultaat	12	-145.906	-142.767
Winst over de verslagperiode		282.892	284.443

Geconsolideerd overzicht van niet-gerealiseerde resultaten

(In duizenden EUR)	Toelichting	2016	2015
Winst over de verslagperiode		282.892	284.443
Baten en lasten rechtstreeks verwerkt in het eigen vermogen			
Elementen die niet kunnen verplaatst worden naar de winst- en verliesrekening			
Actuariële winst (verlies) voorzieningen voor personeelsbeloningen	23	-5.311	51.003
Uitgestelde belastingopbrengsten (kosten)	12	15.564	-2.929
Netto elementen die niet kunnen verplaatst worden naar de winst- en verliesrekening		10.253	48.074
Totaalresultaat over de verslagperiode		293.145	332.518

Geconsolideerde balans

(In duizenden EUR)	Toelichting	31 december 2016	31 december 2015
Vaste activa		7.902.818	7.908.256
Immateriële activa	13	96.776	105.586
Materiële vaste activa	14	7.804.089	7.800.585
Investerings in ondernemingen	15	30	11
Overige beleggingen	16	832	919
Langetermijnvorderingen, andere	17	1.091	1.155
Vlottende activa		1.715.003	1.814.932
Vorraden	18	35.295	45.316
Handels- en overige vorderingen	19	1.677.000	1.765.960
Geldmiddelen en kasequivalenten	20	2.708	3.656
TOTAAL ACTIVA		9.617.821	9.723.188
EIGEN VERMOGEN	21	2.063.972	1.977.198
Eigen vermogen toe te rekenen aan de aandeelhouders van de vennootschap		2.063.879	1.976.119
Aandelenkapitaal		1.262.948	1.278.688
Reserves		811.641	759.548
Niet-gerealiseerde resultaten		-641.178	-651.430
Ingehouden winsten		630.468	589.313
Minderheidsbelangen		93	1.079
VERPLICHTINGEN		7.553.849	7.745.990
Langlopende verplichtingen		5.994.950	6.027.245
Leningen en overige financieringsverplichtingen	22	5.244.409	5.197.393
Voorzieningen voor personeelsbeloningen	23	259.363	331.250
Afgeleide financiële instrumenten	24	131.067	145.715
Voorzieningen, andere	25	14.936	18.027
Uitgestelde belastingverplichting	12	343.819	334.860
Kapitaalsubsidies	26	1.356	0
Kortlopende verplichtingen		1.558.899	1.718.745
Leningen en overige financieringsverplichtingen	22	766.697	963.796
Handels- en overige schulden	27	589.936	647.471
Actuele belastingverplichtingen	28	202.266	107.478
TOTAAL PASSIVA		9.617.821	9.723.188

Geconsolideerd mutatieoverzicht van het eigen vermogen

(In duizenden EUR)	Aandelen- kapitaal	Reserves	Niet gerealiseerde resultaten	Overge- dragen winst	Eigen vermogen toe te rekenen aan de aandeelhouders van de vennootschap	Minder- heids- be- langen	Totaal
Totaal op 1 januari 2015	2.056.752	679.802	-699.505	570.241	2.607.290	1.079	2.608.369
Totaalresultaat over de verslagperiode	0	0	48.075	284.443	332.518	0	332.518
Kapitaalvermindering	-895.798	0	0	0	-895.798	0	-895.798
Kapitaalverhoging	117.734	0	0	0	117.734	0	117.734
Dotatie/afname aan reserves	0	79.746	0	-79.746	0	0	0
Betaalde dividenden	0	0	0	-185.625	-185.625	0	-185.625
Totaal op 31 december 2015	1.278.688	759.548	-651.430	589.313	1.976.119	1.079	1.977.198
Totaalresultaat over de verslagperiode	0	0	10.252	282.892	293.144	0	293.144
Terugbetaling minderheidsbelang	0	0	0	0	0	-986	-986
Terugbetaling aandeel in het eigen vermogen	-15.740	-23.928	0	36	-39.632	0	-39.632
Dotatie/afname aan reserves	0	76.021	0	-76.021	0	0	0
Betaalde dividenden	0	0	0	-165.752	-165.752	0	-165.752
Totaal op 31 december 2016	1.262.948	811.641	-641.178	630.468	2.063.879	93	2.063.972

Bovenstaande informatie werd opgenomen in de toelichtingen 'Eigen vermogen' en voor wat betreft de niet-gerealiseerde resultaten in de toelichtingen 'Belastingen op het resultaat' en in 'Voorzieningen voor personeelsbeloningen'.

Geconsolideerd kasstroomoverzicht

(In duizenden EUR)	Toelichting	2016	2015
Resultaat over de verslagperiode		282.892	284.443
Afschrijvingen immateriële activa	8, 13	45.824	44.264
Afschrijvingen materiële vaste activa	8, 14	282.676	292.841
Mutatie voorzieningen (terugname -; toevoeging +)	8, 25	-3.091	-2.450
Waardevermindering op vlottende activa (terugname -; toevoeging +)	8	492	-1.383
Min-/meerwaarde op realisatie handelsvorderingen		6.878	11.690
Netto financieringslasten	11	204.657	208.989
Waardering naar reële waarde afgeleide financiële instrumenten	11	-14.648	-24.125
Winst en verlies op vaste activa		28.144	40.308
Wijzigingen kapitaalsubsidies	26	-1	0
Belastingkosten	12	145.906	142.767
Bedrijfskasstroom vóór wijziging in bedrijfskapitaal en in voorzieningen voor personeelsbeloningen		979.729	997.344
Mutatie voorraden	18	10.021	-11.117
Mutatie handels- en overige vorderingen		83.143	486.697
Mutatie handels- en overige schulden		-54.092	80.447
Mutatie personeelsbeloningen		-77.198	-42.821
Netto bedrijfskasstroom		-38.126	513.206
Betaalde financiële lasten		-206.959	-211.917
Ontvangen financiële baten		711	2.306
Financiële korting op inkomende facturen		476	673
Betaalde (ontvangen) winstbelastingen		-26.596	-19.002
Netto kasstroom uit bedrijfsactiviteiten		709.235	1.282.610
Ontvangsten uit de verkoop van materiële vaste activa		21.240	3.091
Verwerving van immateriële activa	13	-37.014	-43.291
Verwerving van materiële vaste activa	14	-335.565	-391.201
Verwerving van overige beleggingen, investeringen in ondernemingen		-19	0
Ontvangsten uit verkoop van overige beleggingen	16	167	387
Ontvangsten (verwerving) langetermijnvorderingen		-135	9
Netto kasstroom uit investeringsactiviteiten		-351.326	-431.005
Uitgifte aandelenkapitaal	21	0	117.734
Terugbetaling aandelenkapitaal	21	-40.618	-895.798
Aflossing van leningen	22	-738.558	-516.126
Opgenomen bankleningen	22	400.000	400.000
Mutatie financiële kortetermijnschulden	22	186.071	225.238
Transfers van waarborgen verkavelaars		0	-2.285
Betaalde dividenden	21	-165.752	-185.625
Netto kasstroom uit financieringsactiviteiten		-358.857	-856.862
Netto beweging geldmiddelen	20	-948	-5.257
Geldmiddelen en kasequivalenten - begin van de verslagperiode		3.656	8.913
Geldmiddelen en kasequivalenten - einde van de verslagperiode		2.708	3.656

Toelichtingen bij de geconsolideerde jaarrekening

Basisinformatie

1. Informatie over de onderneming

De geconsolideerde jaarrekening van de economische groep Eandis omvat naast de rekeningen van de 7 Vlaamse distributienetbeheerders (DNB's) Gaselwest, IMEA, Imewo, Intergem, Iveka, Iverlek en Sibelgas ook de rekeningen van hun dochter- en tevens werkmaatschappij Eandis System Operator cvba, en diens dochterondernemingen. Het totaal van de rekeningen vormt samen de 'Economische Groep'.

De exploitatie van de DNB's wordt centraal aangestuurd door de werkmaatschappij Eandis System Operator.

De DNB's hebben als statutair doel het distributienetbeheer in de zin van het elektriciteits- en gasdecreet en hun uitvoeringsbesluiten alsook het uitoefenen van elke nevenactiviteit, zoals de openbare verlichting en opwekken van elektriciteit door middel van warmtekrachtkoppeling.

De hoofdactiviteiten worden gereguleerd door de Vlaamse regulator van de elektriciteits- en gasmarkt (VREG). Voor meer informatie hieromtrent, zie hoofdstuk 'Werken in een gereguleerde omgeving'.

De Groep levert eveneens activiteiten voor Energie Diensten voor Lokale Besturen (EDLB) waarbij aan de aangesloten openbare besturen (gemeenten, steden, ...) een aanbod aan kostprijs gedaan wordt ter ondersteuning van het lokale energiebeleid.

Een activiteit voor de ontwikkeling, het aanleggen, de exploitatie van warmtenetten en de levering van al dan niet zelf geproduceerde warmte werd toegevoegd.

De DNB's zijn opdrachthoudende verenigingen volgens de bepalingen van het Vlaamse decreet houdende de intergemeentelijke samenwerking (6 juli 2001, 25 april 2014 en 13 mei 2016).

Alle ondernemingen van de Groep zijn gevestigd in België.

Eandis System Operator heeft in oktober 2011 een A1 rating (negatieve vooruitzichten - 'outlook') bekomen van 'Moody's Investors Service Ltd.' (Moody's). Op 14 december 2016 werd deze rating verlaagd naar A3 met stabiele vooruitzichten als gevolg van het niet uitvoeren van de fusie van de zeven DNB's in Eandis Assets waardoor eveneens het aantrekken van een private partner voor deze fusie-onderneming werd stopgezet. Ondanks de ratingverlaging blijft Eandis een solide emittent met een rating die in lijn ligt met vele van haar Europese sectorgenoten. Zie de persberichten van Eandis van 14 december 2016 (Moody's verlaagt rating van Eandis naar A3) en 3 oktober 2016 (Aangekondigde fusie gaat niet door) op www.eandis.be.

Op 18 januari 2017 heeft Eandis ook een tweede rating bekomen. Het Duitse ratingbureau Creditreform Rating AG heeft aan Eandis een A+ rating met stabiele vooruitzichten toegekend. Zie ook persbericht op www.eandis.be.

Eandis System Operator cvba is actief in 229 steden en gemeenten in het Vlaamse Gewest (België) en bedient eveneens 4 Waalse gemeenten. De Groep stelde gedurende 2016 gemiddeld 4.210 personen tewerk.

Dit financieel verslag voor het boekjaar afgesloten op 31 december 2016 werd door het Managementcomité vastgesteld op 13 maart 2017.

2. Samenvatting van de belangrijkste opname- en waarderingsregels

2.1. Conformiteitsverklaring en presentatiebasis

De geconsolideerde jaarrekening werd opgesteld in overeenstemming met International Financial Reporting Standards (IFRS), zoals gepubliceerd door de International Accounting Standard Board (IASB) en goedgekeurd door de Europese Unie. De Groep heeft geen enkele nieuwe IFRS Standaard, die pas na 2016 moet worden toegepast, vroegtijdig geadapteerd.

De geconsolideerde jaarrekening werd uitgedrukt in duizenden euro, zijnde de functionele valuta en de presentatievaluta van de Groep. Ze werd opgesteld in de veronderstelling dat de bedrijfsvoering werd verdergezet en volgens de historische kostprijsmethode behoudens anders vermeld.

2.2. Consolidatiecriteria

De geconsolideerde jaarrekening omvat alle dochterondernemingen waarover de Groep zeggenschap heeft. Zeggenschap bestaat wanneer de Groep de macht heeft om het financiële en operationele beleid van de entiteit te sturen teneinde voordelen te verkrijgen uit haar activiteiten. Dergelijke zeggenschap wordt verondersteld te bestaan wanneer de ondernemingen direct of indirect houder zijn van meer dan de helft van de stemrechten van de entiteit. Het bestaan en effect van potentiële stemrechten die op dat moment uitoefenbaar of converteerbaar zijn, worden in overweging genomen bij de beoordeling of de Groep de macht heeft om het financiële en operationele beleid van een andere entiteit te sturen.

Dochterondernemingen worden volledig geconsolideerd vanaf de datum waarop de Groep feitelijk zeggenschap verkrijgt tot de datum waarop de zeggenschap eindigt.

De financiële verslaggeving van de dochterondernemingen wordt opgesteld voor hetzelfde boekjaar als dat van de moederondernemingen, gebruikmakend van dezelfde boekhoudprincipes. Alle transacties tussen de ondernemingen van de Groep, balansrubrieken en niet-gerealiseerde winsten en verliezen op transacties binnen de Groep worden geëlimineerd.

Minderheidsbelangen in de netto activa van de geconsolideerde dochterondernemingen worden in het eigen vermogen afzonderlijk van het eigen vermogen van de moedermaatschappijen opgenomen. Minderheidsbelangen bestaan uit het bedrag van die belangen op de overnamedatum van de bedrijfscombinatie en het aandeel van de minderheid in de wijzigingen in het eigen vermogen sinds de datum van de bedrijfscombinatie. Verliezen die van toepassing waren op de minderheid die hoger liggen dan de minderheidsbelangen in het eigen vermogen van de dochteronderneming, worden toegerekend aan de groepsbelangen met uitzondering van het geval waarin de minderheid een bindende verplichting heeft om aanvullende investeringen te doen om de verliezen te compenseren en hiertoe in staat is.

Een lijst van de dochterondernemingen is opgenomen in de toelichting 'Lijst van de ondernemingen opgenomen in de consolidatie'.

2.3. Belangrijkste waarderingsregels

De toegepaste waarderingsregels zijn consistent met de principes van vorige boekjaren.

a) Opbrengsten

Verkoop van goederen en verlening van diensten

Opbrengsten uit de verkoop van goederen worden opgenomen als alle volgende voorwaarden zijn vervuld: de Groep heeft de wezenlijke risico's en voordelen van eigendom van de goederen overgedragen aan de koper; de Groep behoudt over de verkochte goederen niet de feitelijke zeggenschap of betrokkenheid die gewoonlijk toekomt aan de eigenaar; het bedrag van de opbrengst wordt betrouwbaar bepaald; het waarschijnlijk is dat de economische voordelen met betrekking tot de transactie naar de Groep zullen vloeien; en de reeds gemaakte of nog te maken kosten met betrekking tot de transactie kunnen op betrouwbare wijze worden gewaardeerd.

Op basis van deze hierboven vermelde algemene principes worden de verkopen van goederen en de verlening van diensten opgenomen op het ogenblik dat de producten geleverd worden aan de klant, de klant de producten heeft aanvaard en de inbaarheid van de gerelateerde vorderingen redelijkerwijze verzekerd is.

Distributienetvergoeding (transport van energie) – Sociale functie (levering van energie)

De omzet van de netvergoeding (grid fee) is gebaseerd op de reële facturaties van netvergoeding van de distributienetbeheerder van het betrokken jaar.

De facturaties van de netvergoeding gebeuren aan de energieleveranciers en andere distributienetbeheerders aan de goedgekeurde tarieven die o.m. gepubliceerd worden op de websites van de onderscheiden distributienetbeheerders. De reële facturaties netvergoeding bevatten gefactureerde voorschotten (voor jaaropgenomen klanten), afrekeningsfacturen (van jaaropgenomen, manueel maandopgenomen en telegelezen toegangspunten), evenals de rectificatiefacturen geregistreerd in het betrokken kalenderjaar.

Opbrengsten uit intresten worden geboekt wanneer ze verworven zijn en over de periode waarop ze betrekking hebben (rekening houdend met de effectieve rentevoet van het actief), tenzij er twijfel bestaat over de invorderbaarheid.

Ontvangen dividenden worden opgenomen in de winst- en verliesrekening op het moment waarop ze worden toegekend.

Kapitaalsubsidies

Overheidssubsidies worden opgenomen in de balans van zodra er een redelijke zekerheid bestaat dat ze zullen ontvangen worden en dat aan de voorwaarden voldaan wordt die eraan verbonden zijn.

Subsidies die aan een actief zijn verbonden, worden in de balans als 'Kapitaalsubsidies' opgenomen en worden systematisch in de winst- en verliesrekening opgenomen gespreid over de verwachte gebruiksduur van het bijbehorend actief.

Subsidies als compensatie voor gemaakte kosten worden systematisch in de winst- en verliesrekening opgenomen als 'Overige operationele bedrijfsopbrengsten' in dezelfde periode waarin de kosten worden opgenomen.

b) Kosten

De *financiële lasten* omvatten intresten van leningen, berekend volgens de effectieve rentevoetmethode, en bankkosten. Alle intresten en andere gemaakte kosten in verband met leningen of andere financiële transacties zoals indekkingsopties worden als financiële kosten geboekt wanneer ze zich voordoen.

De *belastingen op het resultaat* van het boekjaar omvatten de verschuldigde en uitgestelde belastingen. De belasting op het resultaat wordt geboekt in de winst- en verliesrekeningen tenzij ze betrekking heeft op transacties die direct in het eigen vermogen werden opgenomen. In dat geval worden de belastingen eveneens direct ten laste van het eigen vermogen geboekt.

De courante belastinglasten zijn de verwachte belastingschulden op het belastbaar inkomen van het jaar, gebaseerd op belastingtarieven die gelden op de balansdatum, en elke aanpassing aan belastingschulden aangaande voorgaande jaren. Voor de berekening van de winstbelastingen op

het belastbaar inkomen van het jaar worden de op het ogenblik van afsluiting van kracht zijnde belastingtarieven (of belastingtarieven waarvan het wetgevingsproces materieel was afgesloten) gebruikt.

Uitgestelde belastingen worden opgenomen voor de tijdelijke verschillen tussen de fiscale waarden van de activa en de passiva en de boekwaarden voor financiële rapporteringsdoeleinden.

Tot eind 2014 zijn de DNB's enkel onderhevig aan rechtspersonenbelasting voor het gedeelte van het dividend toegekend aan de Privé-vennoot/deelnemer (Electrabel N.V.). Vanaf 2015 is vennootschapsbelasting verschuldigd zoals ook Eandis System Operatoren haar dochterondernemingen onderhevig zijn aan de vennootschapsbelasting.

c) Immateriële activa

Immateriële activa worden gewaardeerd tegen kostprijs verminderd met eventuele gecumuleerde afschrijvingen en eventuele gecumuleerde bijzondere waardeverminderingen.

Kosten met betrekking tot onderzoekswerk dat werd uitgevoerd met het oog op het verwerven van nieuwe technische kennis en inzichten, worden opgenomen in de winst- en verliesrekening in de periode waarin ze zich voordoen.

Kosten met betrekking tot de ontwikkelingsfase, waarbij kennis verkregen door onderzoek wordt toegepast om te komen tot een plan of ontwerp voor de productie van nieuwe of aanzienlijk verbeterde producten en processen, worden opgenomen in de balans enkel als het product of het proces technisch en commercieel uitvoerbaar is, de entiteit de nodige middelen heeft om de ontwikkeling te voltooien, het waarschijnlijk is dat de verwachte toekomstige economische voordelen naar de Groep zullen toevloeien en de kostprijs betrouwbaar kan worden bepaald. Het geactiveerde bedrag omvat alle kosten die rechtstreeks toe te rekenen zijn aan het tot stand brengen, de productie en de voorbereiding van het actief zodat het kan functioneren op de wijze zoals door het management bedoeld.

Tot en met 2014 worden afschrijvingen ten laste van de winst- en verliesrekening gebracht volgens de lineaire methode vanaf het jaar van aanschaf en dit over de verwachte gebruiksduur van ieder onderdeel van een immaterieel actief.

Vanaf 2015 zijn de DNB's onderworpen aan de vennootschapsbelasting en worden de afschrijvingen, conform de fiscale regels, pro rata temporis berekend tijdens het jaar waarin het actief in gebruik genomen wordt. Dit betekent dat het afschrijven start vanaf de maand na de maand van indienstneming.

Een andere afschrijvingsmethode wordt slechts gebruikt indien deze het verwachte verbruikspatroon van de toekomstige economische voordelen van het actief beter weerspiegelt.

Immateriële activa worden niet geherwaardeerd.

Indien de boekwaarde van een immaterieel actief groter is dan de realiseerbare waarde, dan wordt de boekwaarde verlaagd om de bijzondere waardevermindering te weerspiegelen.

De afschrijvingspercentages op basis van de geschatte gebruiksduur zijn als volgt:

Software	20,00 %
Kosten voor slimme projecten, clearing house en warmtenetten	20,00 %

d) Materiële vaste activa

Materiële vaste activa worden geboekt aan historische kostprijs verminderd met de tussenkomst van derden, de gecumuleerde afschrijvingen en gecumuleerde bijzondere waardeverminderingen. De historische kostprijs omvat de initiële aankoopprijs vermeerderd met andere directe aanschaffingskosten.

De kostprijs van zelf-vervaardigde activa omvat materiaalkosten, directe arbeidskosten en een redelijk deel van de indirecte productiekosten. Deze indirecte productiekosten omvatten het

gedeelte van de algemene administratie- en exploitatiekosten dat niet rechtstreeks kan aangerekend worden op geïdentificeerde investeringsuitgaven. Deze kosten (voor het grootste gedeelte personeelskosten) worden onder de vorm van toeslagen aan de kostprijs van de investeringswerken toegevoegd volgens het systeem van interne doorrekening.

Wanneer materiële vaste activa bestaan uit onderdelen met een ongelijke gebruiksduur, kunnen deze als afzonderlijke posten onder de materiële vaste activa worden opgenomen.

De Groep neemt de kostprijs op van een uitbreiding of vervangingsonderdeel van dat materieel vast actief wanneer die kosten worden gemaakt, en indien het waarschijnlijk is dat de toekomstige economische voordelen met betrekking tot het actief aan de Groep zouden toekomen en indien de kostprijs van het actief betrouwbaar kon worden bepaald. Alle overige kosten worden als een uitgave opgenomen in de winst- en verliesrekening van zodra ze worden gemaakt.

Vanaf 2015 worden netwerken in uitvoering geactiveerd onder de rubriek 'Activa in aanbouw'. De investeringen opgenomen in deze rubriek worden niet afgeschreven.

Tot en met 2014 werden afschrijvingen ten laste van de winst- en verliesrekening gebracht volgens de lineaire methode vanaf het jaar van aanschaf en dit over de verwachte gebruiksduur van ieder onderdeel van een materieel vast actief.

Vanaf 2015 zijn de DNB's onderworpen aan de vennootschapsbelasting en worden de afschrijvingen, in overeenkomst met de fiscale regels, pro rata temporis berekend tijdens het jaar waarin het actief in gebruik genomen wordt. Dit betekent dat het afschrijven start vanaf de maand na de maand van indienstneming.

De terreinen worden niet afgeschreven. De afschrijvingspercentages op basis van de gemiddelde levensduur zijn als volgt

Constructie en administratieve gebouwen*	2,00 %
Netten en leidingen	2,00 %
Overige distributie-installaties	3,00 %
Dienstleidingen warmte	3,00%
Technische installaties gebouwen*	4,00 %
Warmtestations, kathodische bescherming (warmte)	5,00 %
Afgiftestation warmte	6,67 %
Herbruikte uitrusting in cabines	6,67 %
Glasvezel	10,00 %
Elektronische meetapparatuur	10,00 %
Meubilair en uitrustingen	10,00 %
Inrichtingskosten gebouwen*	10,00 %
Inrichtingskosten gehuurde gebouwen*	11,12 %
Wagenpark en rollend materieel	20,00 %
Elektronica administratieve gebouwen*	20,00 %
Informatica hardware	33,33 %
Proeftuin EVA (Elektrische Voertuigen in Actie)	50,00 %

*De met een asterisk aangeduide afschrijvingspercentages werden vanaf boekjaar 2014 gebruikt voor de nieuw verworven investeringen.

In de openingsbalans van 1 januari 2007 werd de Belgische GAAP boekwaarde van de materiële vaste activa van de DNB's, zoals aanvaard door de federale regulator CREG (Commissie voor de Regulering van de Elektriciteit en het Gas), weerhouden als startwaarde voor de IFRS.

Herstellings- en instandhoudingskosten die de toekomstige economische voordelen niet vergroten, worden als lasten in de winst- en verliesrekening genomen.

De opname van kosten in de boekwaarde van een materieel vast actief wordt beëindigd wanneer het actief op de locatie is en zich in de staat bevindt die noodzakelijk is om te kunnen functioneren op de door het management beoogde wijze.

Meer- en minderwaarde op verkopen

Netto winsten en verliezen gerealiseerd op de verkoop van materiële vaste activa worden opgenomen in de winst- en verliesrekening. Ze worden opgenomen, wanneer de wezenlijke risico's en voordelen van eigendom worden overgedragen aan de koper, het waarschijnlijk is dat de economische voordelen met betrekking tot de transactie naar de onderneming zullen vloeien, de reeds gemaakte of nog te maken kosten met betrekking tot de transactie op betrouwbare wijze gewaardeerd kunnen worden en er geen feitelijke zeggenschap meer is over de materiële vaste activa.

Leasing

Leasing van activa waarbij de voordelen en de risico's substantieel bij de leasinggever blijven, worden beschouwd als operationele leasing.

Betalingen van operationele leasing worden op tijdevenredige basis ten laste van de winst- en verliesrekening opgenomen gedurende de leaseperiode, tenzij een andere systematische wijze van toerekening meer representatief is voor het tijds patroon van de voordelen die de gebruiker geniet.

Bijzondere waardeverminderingen

Voor de immateriële activa en materiële vaste activa van de Groep wordt op elke balansdatum beoordeeld of er aanwijzingen zijn dat een actief aan een bijzondere waardevermindering onderhevig is. Indien dergelijke indicaties aanwezig zijn, dient de realiseerbare waarde van het actief te worden geschat.

Een bijzondere waardevermindering wordt opgenomen indien de boekwaarde van een actief hoger is dan de realiseerbare waarde. Bijzondere waardeverminderingen worden direct opgenomen in de winst- en verliesrekening.

e) Beleggingen

Elk type belegging wordt geboekt op de transactiedatum.

Beleggingen in eigen-vermogensinstrumenten omvatten deelnemingen in ondernemingen waarin de Groep noch zeggenschap noch een belangrijke invloed heeft. Dit is het geval bij ondernemingen waarin de Groep minder dan 20% van de stemrechten bezit. Deze beleggingen worden geklasseerd als voor verkoop beschikbare financiële activa, en worden initieel gewaardeerd tegen reële waarde, tenzij deze niet op een betrouwbare wijze kan bepaald worden. In dat geval worden ze geboekt aan aanschaffingswaarde.

Een bijzondere waardevermindering wordt opgenomen indien de boekwaarde hoger is dan de verwachte realiseerbare waarde.

f) Voorraden

Voorraden worden gewaardeerd tegen aanschaffingswaarde die wordt bepaald aan de hand van de methode van het voortschrijdend gewogen gemiddelde.

Een waardevermindering wordt toegepast op voorraadartikelen die, gezien hun verouderde staat, niet meer voor exploitatie bruikbaar zijn of waarvan de geraamde verkoopwaarde lager ligt dan de boekwaarde. Indien voorraadartikelen meer dan één jaar niet gebruikt worden, wordt een waardevermindering van 100,00% toegepast.

Die afschrijvingen worden opgenomen als last in de winst- en verliesrekening.

g) Handels- en overige vorderingen

Handels- en overige vorderingen worden uitgedrukt aan hun geamortiseerde kostprijs.

Waardeverminderingen worden geboekt indien er onzekerheid bestaat over de inbaarheid van de vordering en na vergelijking met de realisatiewaarde.

In het geval van een faillissement of gerechtelijke reorganisatie wordt de vordering onmiddellijk afgeschreven en de belasting over de toegevoegde waarde teruggevorderd, dit op basis van een via de curator bekomen attest of bij publicatie van de afsluiting van het faillissement in de bijlage van het Belgisch Staatsblad.

In het kader van de volledige vrijmaking van de energiemarkt in Vlaanderen per 1 juli 2003 werd voor alle nog openstaande vorderingen per 31 december 2003, ouder dan 6 maanden, een provisie voor oninbaarheid aangelegd. Deze bijkomende provisie wordt verder teruggenomen in functie van de realisatie van ontvangsten op deze vorderingen of aangewend bij definitieve afschrijving ervan.

Vorderingen met betrekking tot uitgevoerde werken en geleverde prestaties, met uitzondering van enerzijds de schadegevallen die in behandeling zijn bij de juridische dienst en anderzijds de vorderingen op aangesloten gemeenten, die meer dan 6 maanden vervallen zijn worden als dubieus beschouwd. Hiervoor wordt een waardevermindering ten belope van 100,00 % (exclusief btw) aangelegd.

Voor de vorderingen ingevolge energieleveringen door de distributienetbeheerder wordt jaarlijks een provisie voor oninbare vorderingen berekend en aangelegd op basis van de gemiddelde inningsgraad die resulteert uit de statistische gegevens inzake het betalingsverkeer die opgetekend werden sinds de vrijmaking van de energiemarkt voor de voornaamste klantencategorieën.

Vorderingen worden definitief ten laste genomen (afgeboekt) met aanwending van de hiervoor reeds eerder aangelegde provisie voor oninbaarheid van zodra op basis van attesten, aangeleverd door deurwaarders, advocaten of incassokantoren kan worden aangetoond dat er geen recuperatie meer mogelijk is.

Ook wanneer kan worden aangetoond dat de opbrengsten verbonden aan een mogelijke recuperatie niet opwegen (m.a.w. niet economisch verantwoord zijn) tegen de te maken kosten voor recuperatie, wordt een vordering definitief afgeboekt met aanwending van mogelijk reeds eerder aangelegde provisies.

h) Geldmiddelen en kasequivalenten

Geldmiddelen en kasequivalenten omvatten contanten, direct opvraagbare tegoeden bij kredietinstellingen en andere kortlopende, uiterst liquide beleggingen (maximale looptijd van drie maanden) die onmiddellijk kunnen worden omgezet in geldmiddelen. Ze worden gewaardeerd aan nominale waarde die overeenstemt met de reële waarde. In het kasstroomoverzicht worden deze middelen gepresenteerd als geldmiddelen en kasequivalenten.

i) Aandelenkapitaal

Tot begin 2015 was het aandelenkapitaal vertegenwoordigd door winstbewijzen C, aandelen A, C, D zonder nominale waarde en aandelen F en de aandelen/winstbewijzen E" en E. Samen met de aandelen/winstbewijzen C gaven ze recht op een dividend.

De aandelen A, C, D en F hadden stemrecht; de winstbewijzen C, de aandelen/winstbewijzen E" en E hadden geen stemrecht.

In overeenstemming met de statuten werd na het aanleggen van de noodzakelijke reserves en na vergoeding van de aandelen F en de aandelen/winstbewijzen E" en E het winstsaldo evenredig toegekend aan de aandelen A of C en winstbewijzen C.

Gedurende 2015 werden de aandelen F en aandelen/winstbewijzen E" en E omgezet naar aandelen A.

De aandelen A en C en de winstbewijzen C hebben recht op een dividend.

De aandelen A en C hebben stemrecht, de winstbewijzen C hebben geen stemrecht. De aandelen D zijn stemgerechtigd, maar hebben geen vertegenwoordiging in het kapitaal.

Dividenden worden als een verplichting opgenomen in de periode waarin ze worden goedgekeurd.

Indien er resultaatselementen geboekt worden die uitsluitend een gevolg zijn van elementen die hun oorsprong vinden in de captieve periode (d.w.z. vóór 1 juli 2003) en die een impact zouden hebben gehad op het resultaat van de desbetreffende periode, dan wordt dit gedeelte van het resultaat aan de deelnemers toegekend volgens de modaliteiten die van toepassing waren met betrekking tot de verdeling van de saldowinst gerealiseerd in het jaar voorafgaand aan de eerste effecten van de liberalisering.

j) Leningen

Opgenomen rentedragende leningen worden initieel verwerkt tegen reële waarde verminderd met toerekenbare transactiekosten. Na de eerste opname worden rentedragende leningen gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs, waarbij een verschil tussen de kostprijs en het aflossingsbedrag op basis van de effectieve-rentemethode in de winst- en verliesrekening wordt opgenomen over de looptijd van de leningen.

k) Personeelsbeloningen

Pensioenregelingen en andere vergoedingen toegekend na uitdiensttreding

De bijdragen voor toegezegde-bijdragenregelingen worden ten laste van het resultaat opgenomen op het moment dat ze verschuldigd zijn. Tot en met 2015 gebeurde de waardering van deze fondsen aan intrinsieke waarde en werd elk individueel verschil tussen de wiskundige reserve en het gegarandeerd minimum opgenomen als een schuld in de financiële staten.

N.a.v. een wetswijziging op 18 december 2015 werd vanaf 1 januari 2016 de rendementsgarantie aangepast en is nu variabel (zie toelichting 'Voorziening voor personeelsbeloningen'). De voorziening voor toegezegde-bijdragenpensioenplannen wordt vanaf 2016 gewaardeerd volgens de Projected Unit Cost (PUC) methode zonder projectie van de toekomstige premies. Het in de balans opgenomen bedrag is het verschil tussen deze voorziening en de reële waarde van de fondsbeleggingen.

De verplichtingen van de Groep betreffende de toegezegd-pensioenregelingen en de kosten die eruit voortvloeien, worden gewaardeerd op basis van de PUC-methode. Het in de balans opgenomen bedrag vertegenwoordigt het verschil van de contante waarde van de omschreven pensioenverplichtingen (Defined Benefit Obligation) en de reële waarde van fondsbeleggingen.

Herwaardering omvat actuariële winst en verlies en het rendement op fondsbeleggingen (exclusief intrest) die direct worden opgenomen in de balans en als winst of last in de periode waarin ze zich voordoen. Ze worden opgenomen in het overzicht van niet-gerealiseerde resultaten, die niet kunnen worden verplaatst naar de winst- en verliesrekening.

Pensioenkosten van verstreken diensttijd worden opgenomen in de winst- en verliesrekening gedurende de periode waarin de wijziging van het pensioenplan plaatsvond.

Netto rentekosten worden berekend op de netto personeelsverplichtingen door toepassing van de disconteringsvoet bij het begin van de periode.

Het bedrag in de winst- en verliesrekening bestaat uit de pensioenkosten (de aan het boekjaar toegerekende pensioenkosten, pensioenkosten van verstreken diensttijd, actuariële winst of verlies op andere langetermijnpersoneelsbeloningen alsook eventuele inperkingen en afwikkelingen), de netto rentekosten en de herwaardering.

De Groep rapporteert de eerste twee kosten in de winst- en verliesrekening op de lijn 'Personeelsbeloningen' en 'Andere financiële resultaten'.

Andere langetermijnpersoneelsbeloningen bevatten de afscheids- en jubileumpremies. Deze voordelen worden op dezelfde wijze behandeld als pensioenregelingen doch de actuariële winsten en verliezen worden onmiddellijk opgenomen in de winst- en verliesrekening.

Alle personeelsbeloningen worden jaarlijks gewaardeerd door een erkend actuaaris.

l) Afgeleide financiële instrumenten

De Groep maakt gebruik van afgeleide financiële instrumenten (Linear Constant Maturity Swap – LCMS; Interest Rate Swaps - IRS en andere) om de renterisico's af te dekken die voortvloeien uit haar financieringsactiviteit. De afgeleide financiële instrumenten worden bij een eerste opname gewaardeerd tegen reële waarde. De winst of het verlies uit fluctuaties van de reële waarde wordt onmiddellijk opgenomen in de winst- en verliesrekening. De reële waarde van de renteswaps is het geschatte bedrag dat de Groep zou ontvangen of betalen om de swap op balansdatum te beëindigen, waarbij rekening is gehouden met de actuele rente, de waarde van de optie en de kredietwaardigheid van de tegenpartij van de swap.

De Groep past geen hedge accounting toe.

m) Voorzieningen, andere

Voorzieningen worden op de balans aangelegd wanneer de Groep een bestaande (in rechte afdwingbare of feitelijke) verplichting heeft ten gevolge van een gebeurtenis in het verleden, en het waarschijnlijk is dat een uitstroom van middelen vereist is om de verplichting af te wikkelen en het bedrag van de verplichting op betrouwbare wijze kan worden geschat.

Het bedrag opgenomen als voorziening is de beste schatting op balansdatum van de uitgave nodig om aan de bestaande verplichting te voldoen, eventueel verdisconteerd indien de tijdswaarde van het geld relevant is.

n) Handels- en overige schulden

Handels- en overige schulden worden gewaardeerd aan geamortiseerde kostprijs.

o) Belastingen

Actuele belastingvorderingen en -verplichtingen worden netto voorgesteld enkel en alleen indien de entiteit een in rechte afdwingbaar recht heeft opgenomen om de opgenomen bedragen te salderen en voornemens is om de verplichting op netto basis af te wikkelen of om de vordering te realiseren op hetzelfde moment dat de verplichting wordt afgewikkeld.

De uitgestelde belastingvorderingen en -verplichtingen geven de aftrekbare of belastbare tijdelijke verschillen aan tussen de boekwaarden en de fiscale waarden.

De uitgestelde belastingvorderingen en -verplichtingen worden gewaardeerd tegen de belastingvoeten die naar verwachting van toepassing zullen zijn in de periode waarin de vordering zal worden gerealiseerd of aan de verplichting zal worden voldaan, als deze belastingvoeten aangenomen of quasi aangenomen zijn op balansdatum.

De uitgestelde belastingvorderingen worden geboekt indien het waarschijnlijk is dat belastbare winsten zullen worden behaald waarmee de uitgestelde belastingvorderingen zullen kunnen worden verrekend.

2.4. Samenvatting van de nieuwe standaarden die van toepassing zijn vanaf 2016

De volgende standaarden en interpretaties zijn van toepassing voor het boekjaar beginnend op 1 januari 2016. Hoewel deze nieuwe standaarden en wijzigingen in 2016 voor het eerst zijn toegepast, hadden zij geen wezenlijke invloed op de geconsolideerde jaarrekening van de Groep. Zoals vereist worden deze standaarden en wijzigingen hieronder opgenomen:

- Wijzigingen in IFRS 10, IFRS 12 en IAS 28 – *Beleggingsinstellingen*: Het toepassen van de uitzondering inzake consolidatie, van toepassing per 1 januari 2016
- Wijzigingen in IFRS 11 *Gezamenlijke overeenkomsten* – Verwerking van verkregen belangen in gezamenlijke bedrijfsactiviteiten, van toepassing per 1 januari 2016
- Wijzigingen in IAS 1 *Presentatie van de jaarrekening* – Initiatief op het gebied van de informatieverschaffing, van toepassing per 1 januari 2016
- Wijzigingen in IAS 16 *Materiële vaste activa* en IAS 38 *Immateriële activa* – Verduidelijking omtrent aanvaardbare afschrijvingsmethoden, van toepassing per 1 januari 2016
- Wijzigingen in IAS 16 *Materiële vaste activa* en IAS 41 *Landbouw* – Dragende planten, van toepassing per 1 januari 2016
- Wijzigingen in IAS 19 *Personeelsbeloningen* – Toegezegd-pensioenregelingen: Werknemersbijdragen, van toepassing per 1 februari 2015
- Wijzigingen in IAS 27 *De enkelvoudige jaarrekening* – Vermogensmutatiemethode in de enkelvoudige jaarrekening, van toepassing per 1 januari 2016
- Jaarlijkse verbeteringen van IFRS - cyclus 2010–2012 (gepubliceerd december 2013), van toepassing per 1 februari 2015
- Jaarlijkse verbeteringen van IFRS - cyclus 2012–2014 (gepubliceerd september 2014), van toepassing per 1 januari 2016

2.5. Gebruik van ramingen en veronderstellingen

Het opstellen van de geconsolideerde jaarrekening in overeenstemming met IFRS vereist dat het management beoordelingen, inschattingen en veronderstellingen maakt die een invloed kunnen hebben op de gerapporteerde cijfers, zowel in de balans als de winst- en verliesrekening. De inschattingen en hiermee verbonden veronderstellingen zijn gebaseerd op ervaringen uit het verleden en verschillende andere factoren die gegeven de omstandigheden als redelijk worden beschouwd. De hieruit voortvloeiende resultaten dienen als basis voor het nemen van beslissingen over boekwaarden van activa en verplichtingen die niet op eenvoudige wijze blijken uit andere bronnen. De uiteindelijke resultaten kunnen afwijken van de gemaakte inschattingen. De schattingen en onderliggende veronderstellingen worden voortdurend herzien. Herzieningen van boekhoudkundige inschattingen worden opgenomen in de periode waarin de herziening plaatsvindt in zover de herziening enkel die periode betreft, of in de periode van de herziening en toekomstige periodes indien de herziening zowel huidige als toekomstige periodes betreft.

Voorzieningen voor personeelsbeloningen

De kosten van personeelsbeloningen en de contante waarde van de pensioenverplichtingen worden bepaald door actuariële berekeningen. Hiervoor worden verschillende veronderstellingen gebruikt die van de werkelijke ontwikkelingen in de toekomst kunnen afwijken.

Als gevolg van de complexiteit van de actuariële berekeningen en het langetermijnkarakter van de verplichtingen zijn de personeelsverplichtingen zeer onderhevig aan veranderingen in de veronderstellingen.

De belangrijkste actuariële veronderstellingen en een sensitiviteitsanalyse worden opgenomen in de toelichting 'Voorziening voor personeelsbeloningen'.

Afgeleide financiële instrumenten

Informatie over belangrijke punten van schattingonzekerheden en kritische oordelen met betrekking tot de opname van de afgeleide financiële instrumenten is verwerkt in de toelichting 'Financiële instrumenten: risico's en reële waarde'.

2.6. Standaarden die werden gepubliceerd, maar die nog niet van kracht zijn

De volgende standaarden en interpretaties werden gepubliceerd, maar waren nog niet van toepassing voor het boekjaar beginnend op 1 januari 2016.

De standaarden en interpretaties die op de datum van publicatie van de jaarrekening van de Groep wel waren uitgegeven maar nog niet van kracht waren, worden in het onderstaande toegelicht. Waar van toepassing is de Groep van plan deze standaarden en interpretaties toe te passen zodra deze van kracht worden.

- IFRS 9 *Financiële Instrumenten*, van toepassing per 1 januari 2018
Deze standaard werd uitgevaardigd in het kader van een breder project ter vervanging van IAS 39 *Financiële instrumenten: Opname en waardering*. IFRS 9 brengt alle drie aspecten van het project met betrekking tot de verantwoording van financiële instrumenten samen: classificatie en waardering, bijzondere waardevermindering en hedge accounting. IFRS 9 is van toepassing op boekjaren die aanvangen op of na 1 januari 2018, waarbij vervroegde toepassing is toegestaan. Met uitzondering van hedge accounting is retrospectieve toepassing vereist, maar verstrekking van vergelijkende informatie is niet verplicht. Voor hedge accounting worden de vereisten over het algemeen prospectief toegepast, met een beperkt aantal uitzonderingen. De Groep is van plan in 2017 te beoordelen wat het mogelijke effect op de geconsolideerde jaarrekening zal zijn.
- IFRS 15 *Opbrengsten uit contracten met klanten*, waaronder wijzigingen in IFRS 15: *Ingangsdatum van IFRS 15 en Verduidelijking van IFRS 15* (de Verduidelijking van IFRS 15 is nog niet goedgekeurd door de EU), van toepassing per 1 januari 2018
In IFRS 15 wordt een vijfstappenmodel voor de verantwoording van omzet uit contracten met klanten geïntroduceerd. Onder IFRS 15 worden opbrengsten uit hoofde van overdracht van goederen of diensten verantwoord tegen de vergoeding waarop de onderneming verwacht recht te hebben. De nieuwe standaard vervangt alle bestaande IFRS-vereisten voor opbrengsterkenning.
De Groep heeft nog geen definitieve keuze gemaakt voor een transitiemethode. En is momenteel bezig om een inschatting te maken van de mogelijke impact op haar jaarrekening die voortvloeit uit de toepassing van IFRS 15. Op dit moment kan de impact nog niet op redelijke wijze worden berekend maar de Groep is van plan in 2017 te beoordelen wat het mogelijke effect op de geconsolideerde jaarrekening zal zijn. Verdere kwalitatieve toelichtingen zullen opgenomen worden rapporteringen van 2017.
- Wijzigingen in IFRS 2 *Op aandelen gebaseerde betalingen* – Classificatie en waardering van op aandelen gebaseerde betalingstransacties, van toepassing per 1 januari 2018
- Wijzigingen in IFRS 4 *Verzekeringscontracten* – Toepassing van IFRS 9 *Financiële instrumenten* met IFRS 4, van toepassing per 1 januari 2018
- IFRS 16 *Leases*, van toepassing per 1 januari 2019
In IFRS 16 worden de beginselen uiteengezet voor de opname, waardering, presentatie en toelichting van leases en worden lessees verplicht alle leases onder één model in de balans te verantwoorden, op soortgelijke wijze als de verantwoording van financiële leases onder IAS 17 *Leases*. De standaard omvat twee vrijstellingen van opname voor lessees - leases van activa met een geringe waarde (bv. personal computers) en leases met een korte looptijd (d.w.z. leases met een leasetermijn van ten hoogste 12 maanden). Op de aanvangsdatum van een lease verantwoordt een lessee een verplichting om leasebetalingen te verrichten (d.w.z. de leaseverplichting) en een actief dat het recht vertegenwoordigt om het onderliggende actief gedurende de leasetermijn te gebruiken (d.w.z. het actief waarover gebruiksrecht wordt verkregen). Lessees moeten de rente op de leaseverplichting en de

afschrijving op het actief waarover gebruiksrecht wordt verkregen, afzonderlijk verantwoorden.

Lessees moeten tevens de leaseverplichting opnieuw inschatten wanneer zich bepaalde gebeurtenissen voordoen (bv. een wijziging in de leasetermijn, een wijziging in toekomstige leasebetalingen als gevolg van een verandering in een index of cijfer aan de hand waarvan deze betalingen worden vastgesteld). Doorgaans zal de lessee het bedrag van de herwaardering van de leaseverplichting verantwoorden als een aanpassing van het actief waarover het gebruiksrecht wordt verkregen.

- Wijzigingen in IAS 7 *Kasstroomoverzicht* – Initiatief op het gebied van de informatieversteviging, van toepassing per 1 januari 2017
- Wijzigingen in IAS 12 *Winstbelastingen* – Opname van uitgestelde belastingvorderingen voor niet-gerealiseerde verliezen, van toepassing per 1 januari 2017
- Wijzigingen in IAS 40 *Vastgoedbeleggingen* – Herclassificatie van vastgoedbeleggingen, van toepassing per 1 januari 2018
- IFRIC 22 *Transacties in vreemde valuta en vooruitbetalingen*, van toepassing per 1 januari 2018
- Jaarlijkse verbeteringen van IFRS - cyclus 2014–2016 (gepubliceerd december 2016), van toepassing per 1 januari 2017 en 1 januari 2018

De Groep zal de nieuwe standaarden en interpretaties die van toepassing zijn op haar rekeningen volgen zodra ze van kracht worden. De Groep koos ervoor om deze standaarden en interpretaties niet vroegtijdig toe te passen.

De toepassing van deze standaarden, interpretaties en wijzigingen aan gepubliceerde standaarden en hun impact op de resultaten van de Groep worden verder onderzocht.

Gesegmenteerde informatie

3. Gesegmenteerde informatie

Het Managementcomité, verantwoordelijk voor het dagelijks bestuur en de operationele werking van Eandis System Operator (ESO), haar dochterondernemingen en de Vlaamse distributienetbeheerders, wordt geïnformeerd over de financiële data op basis van een rapportering volgens de Belgische boekhoudnormen.

Deze rapportering is voor de DNB's opgesteld per energiecomponent elektriciteit en gas, aangezien dit de beste voorstelling is om de aard en het financiële profiel van de activiteiten te duiden. Deze segmentatie reflecteert eveneens het kader waarbinnen gerapporteerd dient te worden naar de regulator VREG en vormt tevens de basis voor de bepaling van de distributienettarieven voor de activiteiten elektriciteit en gas. Hierdoor onderscheiden ze zich van elkaar en hebben ze ieder hun eigen costdrivers en ook andere accenten en risico's. De DNB's rapporteren eveneens een segment 'Andere' waarin de niet-gereguleerde activiteiten zijn opgenomen zoals de activiteiten die hun oorsprong vonden vóór de liberalisering van de energiemarkt (2003); de activiteiten voor de Energiediensten voor Lokale Besturen (EDLB); de activiteit warmte en andere.

De 7 DNB's zijn per regio georganiseerd en passen elk een afzonderlijk netwerktarief toe. Deze informatie per juridische entiteit kan geconsulteerd worden in de afzonderlijke jaarrekening van de DNB's via de balanscentrale bij de Nationale Bank van België.

De activiteiten van de werkmaatschappij Eandis System Operator en haar dochterondernemingen worden afzonderlijk en geconsolideerd gerapporteerd maar er wordt geen segmentatie per energiecomponent opgemaakt. Alle kosten van deze ondernemingen worden doorgerekend aan kostprijs aan voornamelijk de DNB's waar een uitsplitsing per activiteit op basis van een allocatiesysteem wordt uitgevoerd. De resultaten van de werkmaatschappij (ESO Groep) is steeds 'nul'.

Op 31 december 2016 rapporteerde de Groep in overeenstemming met IFRS 8 de volgende financiële informatie gegroepeerd per segment en op basis van de Belgische GAAP.

Alle transacties van de Groep vinden plaats in Vlaanderen/België.

Voor de resultatenrekeningen

(In duizenden EUR) - Belgische GAAP	Elektriciteit	Gas	Andere	Eandis System Operator, geconsolideerd	Geaggregeerd totaal
Omzet	1.907.275	450.033	45.002	1.053.040	3.455.350
Andere opbrengsten	69.099	26.823	-19.055	94.165	171.031
Bedrijfskosten	1.640.625	284.085	27.470	1.133.535	3.085.716
Bedrijfswinst	335.748	192.771	-1.523	13.670	540.666
Financiële opbrengsten	599	148	123	109.107	109.977
Financiële kosten	131.033	64.412	-13	113.584	309.016
Winst/(verlies) van het boekjaar voor belastingen	205.314	128.506	-1.387	9.193	341.627
Belastingen op het resultaat	70.074	42.812	-695	9.193	121.384
Te bestemmen winst/(verlies) van de periode	135.240	85.694	-692	0	220.243

Voor de balansen

(In duizenden EUR) - Belgische GAAP	Elektriciteit	Gas	Andere	Eandis System Operator, geconsolideerd	Geaggregeerd totaal
Immateriële & materiële vaste activa	4.789.201	3.100.640	7.941	3.083	7.900.865
Financiële vaste activa	642	365	0	1.252	2.259
VASTE ACTIVA	4.789.843	3.101.005	7.941	4.336	7.903.124
Vorderingen op lange termijn	0	0	700	3.270.500	3.271.200
Vorraden	40.672	258	8.217	35.295	84.442
Vorderingen op korte termijn	860.020	64.222	12.316	737.261	1.673.819
Geldbeleggingen & liquide middelen	46	0	0	9.405	9.451
Overlopende rekeningen	891.050	131.052	5	295.592	1.317.699
VLOTTENDE ACTIVA	1.791.787	195.532	21.238	4.348.053	6.356.611
Totaal Activa	6.581.630	3.296.537	29.179	4.352.389	14.259.735
Kapitaal	770.323	492.625	0	915	1.263.863
Uitgiftepremies	0	0	0	68	68
Herwaarderingsmeerwaarden	481.630	303.482	0	0	785.112
Reserves	480.772	309.911	20.958	4	811.644
Overgedragen resultaat en resultaat van de periode	22.950	11.137	33.848	20	67.955
Kapitaalsubsidies	0	0	895	0	895
EIGEN VERMOGEN	1.755.674	1.117.156	55.701	1.007	2.929.538
BELANG VAN DERDEN	0	0	0	93	93
VOORZIENINGEN	5.633	12.035	461	259.363	277.491
Schulden op lange termijn	3.582.470	1.685.287	0	3.247.152	8.514.909
Schulden op korte termijn	1.002.233	322.446	-32.274	799.473	2.091.878
Overlopende rekeningen	235.620	159.613	5.292	45.302	445.826
SCHULDEN	4.820.323	2.167.346	-26.983	4.091.926	11.052.613
Totaal Passiva	6.581.630	3.296.537	29.179	4.352.389	14.259.735

De reconciliatie van bovenvermelde gegevens volgens Belgische GAAP naar de IFRS geeft volgende verschillen:

(In duizenden EUR)	Geaggregeerd totaal	IFRS	Vershil
Omzet	3.455.350	2.454.266	1.001.084
Winst van het boekjaar voor belastingen	341.627	428.798	-87.171
Totaal activa	14.259.735	9.617.821	4.641.914
Totaal passiva	14.259.735	9.617.821	4.641.914
Eigen vermogen	2.929.538	2.063.972	-865.566

Deze verschillen kunnen verklaard worden door voornamelijk:

- De transacties en de balansen tussen de leden van de Economische Groep Eandis worden volledig geëlimineerd als gevolg van de consolidatie
- Er worden herclassificaties en verrekeningen uitgevoerd
- De provisie voor personeelsverplichtingen worden verwerkt in het IFRS resultaat
- De in BE-GAAP overgedragen pensioenkapitalen wordt in IFRS volledig opgenomen
- Er worden aanpassingen opgenomen voor de provisies die niet voldoen aan de IFRS criteria evenals aanpassingen aan bestaande provisies
- De afgeleide financiële instrumenten worden uitgedrukt aan reële waarde en er wordt een correctie genomen voor de verlopen intresten
- Er worden uitgestelde belastingen opgenomen.

De 2 grootste klanten voor het segment elektriciteit behaalden samen 60 % van de omzet en de 3 grootste klanten voor het segment gas behaalden samen 63 %.

Resultaten van het jaar

4. Bedrijfsopbrengsten

Opbrengsten

(In duizenden EUR)	2016	2015
Distributie- en transportnetvergoeding	2.319.115	2.182.494
Verkopen energie	74.175	72.579
Facturatie werken derden	60.976	60.645
Totaal	2.454.266	2.315.718

De Groep behaalde het gros van haar opbrengsten uit de vergoeding voor het transport van elektriciteit en gas via haar distributienetten. Deze opbrengsten moeten samen met de regulatoire overdrachten en saldi worden geëvalueerd. De stijging van deze distributie- en transportnetvergoeding is het gevolg van de nieuwe tariefmethodologie van de VREG die werd toegepast vanaf 1 januari 2015 en de bijkomende aanpassingen aan de tarieven gedurende het jaar (zie hoofdstuk 'Werken in een gereguleerde omgeving').

De verkopen energie zijn voornamelijk de leveringen van energie aan personen die wegens betaalmoeilijkheden geen leverancier van energie vinden op de markt.

De facturatie werken derden omvat de werken uitgevoerd door Eandis (eventueel in synergie met andere nutsbedrijven) voor rekening van klanten.

Andere bedrijfsopbrengsten

(In duizenden EUR)	2016	2015
Diverse recuperaties	41.648	44.170
Andere	23.928	14.946
Overige operationele bedrijfsopbrengsten	65.576	59.116
Geactiveerde, intern uitgevoerde werkzaamheden	268.925	302.928

De diverse recuperaties hebben betrekking op vergoedingen aangerekend voor exploitatiewerkzaamheden bij klanten, recuperatie van kosten voor aanbevolen acties voor rationeel energiegebruik (REG) en terugbetalingen van algemene onkosten door aannemers, verzekeringen of diverse operationele subsidies.

De andere operationele opbrengsten omvatten voornamelijk vergoedingen voor schadegevallen en exploitatie, recuperaties van tijdens vorige periodes opgenomen kosten van handelsvorderingen (196 k euro in 2016 en 207 k euro in 2015) alsook meerwaarde op realisatie van materiële vaste activa (9.948 k euro in 2016 en 2.189 k euro in 2015).

Alle kosten met betrekking tot distributienetactiviteiten werden als bedrijfskost geregistreerd. Periodiek werd een afrekening gemaakt en werden bepaalde kosten m.b.t. investeringen geactiveerd via de rubriek geactiveerde, intern uitgevoerde werkzaamheden. Bijgevolg kan deze opbrengst niet beschouwd worden als een exploitatieopbrengst.

Deze rubriek bevat eveneens de opbrengst in het kader van tussenkomsten ontvangen van klanten (97.617 k euro in 2016 en 103.275 k euro voor 2015) die eveneens in mindering als een geactiveerde kost worden opgenomen (-97.617 k euro in 2016 en -103.275 k euro voor 2015).

5. Handelsgoederen, grond- en hulpstoffen

(In duizenden EUR)	2016	2015
Transportnetkosten	475.044	455.715
Aankopen energie	30.316	30.030
Aankopen handelsgoederen	88.842	79.785
Aankopen netverliezen	20.212	16.859
Groenestroom- en warmtekrachtcertificaten	425.188	443.594
Totaal	1.039.602	1.025.983

De transportnetkosten bevatten de transmissiekosten van elektriciteit die worden aangerekend door de transmissie-netbeheerder (TSO – Elia) en ook de kost van de federale bijdrage waarvoor een bedrag van € 71,067 miljoen in 2016 en € 61,2 miljoen in 2015 werd opgenomen. Die bijdrage dient als financiering van bepaalde openbaredienstverplichtingen, van verplichtingen voor denuclearisering, van de reductie van de emissie van broeikasgassen (Kyoto) en van de kosten verbonden aan de regulering van en de controle op de energiemarkt. De DNB's rekenen deze kosten door via de tarieven aan de eindafnemers, zijnde de leveranciers via het cascademechanisme (zie Toelichting 'Bedrijfsopbrengsten').

De Groep heeft de verplichting om groenestroom- en warmte-krachtcertificaten, die haar worden aangeboden door producenten van hernieuwbare energie, op te kopen aan een bepaalde prijs. Deze certificaten kan de Groep verkopen op een actieve markt. De waarde van de verkochte certificaten ligt lager dan de aankoopprijs. De kost die hierdoor ontstaat, werd opgenomen onder de rubriek 'Groenestroom – en warmte-krachtcertificaten' evenals de kost naar aanleiding van de waardering aan marktprijs en kosten in verband met solidarisering (zie toelichting 'Handels- en overige vorderingen').

6. Diensten en diverse goederen

(In duizenden EUR)	2016	2015
Aannemerskosten voor aanleg en onderhoud netten	72.629	71.120
Directe aankopen voor exploitatie	28.727	30.113
Vergoedingen waaronder gebruik installaties en retributie	49.780	45.117
Advertentie, informatie, documentatie, receptie e.d.	7.724	9.320
Premies voor rationeel energiegebruik (REG)	72.595	72.820
Tussenkost 100 kWh gratis	-3.340	150.214
Contracten en beheerskosten	8.121	1.582
Consultancy en andere prestaties	42.373	56.394
Andere	46.215	51.373
Totaal	324.824	488.053

De diensten en diverse goederen dalen met 163.229 k euro tegenover 2015.

Deze daling is voornamelijk het gevolg van de daling van de post Tussenkost voor 100 kWh gratis (- 153.554 k euro) aangezien deze maatregel voor gratis elektriciteit werd afgeschaft vanaf 1 januari 2016. In 2015 werden hiervoor alle kosten opgenomen om in 2016 de afrekening te maken met de energieleveranciers (zie toelichting 'Werken in een gereguleerde omgeving').

De rubriek 'Andere' bevat kosten voor huur, communicatie, vervoer, verzekering en dergelijke.

7. Personeelsbeloningen

(In duizenden EUR)	2016	2015
Bezoldigingen	257.575	258.746
Sociale zekerheidsbijdragen	70.644	71.752
Lasten voor pensioenregelingen en bovenwettelijke verzekeringen	14.850	21.666
Andere personeelskosten	17.927	16.308
Totaal	360.996	368.472

De personeelskosten bedragen 360.996 k euro in 2016, een daling met 7.476 k euro ten opzichte van 2015 als gevolg van voornamelijk een daling van de lasten voor pensioenregelingen en bovenwettelijke verzekeringen.

Het gemiddeld aantal personeelsleden bedroeg 4.210 in 2016 en 4.480 personen in 2015.

8. Afschrijvingen en waardeverminderingen (op vaste en vlottende activa), wijziging in voorzieningen

(In duizenden EUR)	2016	2015
Afschrijvingen immateriële activa	45.824	44.264
Afschrijvingen materiële vaste activa	282.676	292.841
Totaal afschrijvingen	328.500	337.105
Waardeverminderingen op handelsvorderingen	492	-1.383
Wijziging in voorzieningen	-3.091	-2.450
Totaal	325.901	333.272

De totale afschrijvingen bedragen 328.500 k euro op eind 2016, een daling met 8.605 k euro in vergelijking met 2015. Deze daling is het resultaat van de stijging van de activa opgenomen in de rubriek 'Activa in aanbouw' waarop niet wordt afgeschreven.

Vanaf 2015 houdt de provisie voor dubieuze debiteuren rekening met de principes van de Belgische fiscaliteit waardoor de waardeverminderingen gebeuren op basis van de statistische gegevens van de inningsgraad die beschikbaar zijn voor de voornaamste klantenrubrieken sinds de vrijmaking van de energiemarkt.

De terugname van de voorzieningen voor risico's en lasten betrof voornamelijk de voorziening voor saneringskosten en bedroeg 2.752 k euro voor 2016 en 2.192 k euro voor 2015 (zie toelichting 'Voorzieningen, andere'). De daling van de voorzieningen was te wijten aan de aanwendungen (saneringen en verkoop terreinen) en specifieke elementen waardoor de raming van de saneringskosten kon verminderd worden.

9. Overige operationele bedrijfskosten

(In duizenden EUR)	2016	2015
Verlies op de verkoop/buitengebruikstelling van materiële vaste activa	38.092	42.506
Minderwaarde realisatie handelsvorderingen	7.078	11.897
Andere	1.711	1.485
Totaal	46.881	55.888

10. Regulatorie saldi en overdrachten

De Groep rapporteert de toevoegingen, recuperaties en regularisaties van overdrachten in deze afzonderlijke rubriek onder de 'Bedrijfskosten' sinds 2011, waar deze voorheen werden opgenomen in de rubriek 'Opbrengsten'.

De Groep is van mening dat het saldo tussen de werkelijke kosten/opbrengsten en de gebudgetteerde kosten/opbrengsten geen deel uitmaakt van de opbrengsten, aangezien de recuperatie via de tarieven in een latere periode zal gebeuren.

De regulatorie saldi en overdrachten zijn als volgt:

(In duizenden EUR)	2016	2015
Recuperatie regulator actief (overdrachten)	134.602	53.726
Toevoeging regulatorie saldi	-62.846	-259.705
Totaal	71.756	-205.979

De kosten of opbrengsten in de rubrieken 'Toevoeging en recuperatie overdrachten' hebben betrekking op de toegestane bijkomende omzetboeking (in plus of min) met betrekking tot het wegwerken van het verschil tussen de werkelijke kosten/opbrengsten en de gebudgetteerde kosten/opbrengsten zoals goedgekeurd door de regulator. Het op deze wijze bijgeboekte resultaat zal gerecupereerd worden via de tarieven van volgende jaren (Zie toelichting 'Werken in een gereguleerde omgeving').

De toevoegingen van 2016 betreffen de regulatorie saldi en bestaan uit 27.058 k euro afkomstig van exogene kosten die kunnen doorgerekend worden in de toekomstige tarieven, en 35.478 k euro van niet-exogene kosten (volumeverschillen) en de te betalen federale bijdrage van 7.174 k euro evenals de saldi voor de Waalse gemeenten (onder toezicht van de Waalse regulator CWAPE). De toevoegingen van 2015 betreffen de regulatorie saldi en bestaan uit 218.001 k euro afkomstig van exogene kosten die kunnen doorgerekend worden in de toekomstige tarieven, en 41.704 k euro van niet-exogene kosten (volumeverschillen).

11. Financiële resultaten

(In duizenden EUR)	2016	2015
Rentebaten banken	2	104
Rentebaten derivaten	14.648	24.125
Rentebaten andere	1.263	2.782
Financiële baten	15.913	27.011
Rentelasten uit lange termijn financieringen	-192.876	-200.922
Rentelasten uit korte termijn financieringen	-4.596	-2.362
Andere financiële lasten	-8.450	-8.590
Financiële lasten	-205.922	-211.874

De financiële baten dalen met 11.098 k euro als gevolg van de reële waarde aanpassing van de afgeleide financiële instrumenten

De andere financiële baten bevatten voornamelijk intresten voor kapitaalkostvergoeding voor het aanhouden van de niet verkochte voorraad GSC en WKC, ontvangen financiële kortingen van leveranciers en ontvangsten uit de verkoop van 'overige beleggingen'.

De rentelasten uit lange en korte termijn financieringen dalen met 5.812 k euro in vergelijking met 2015 als gevolg van de lage rente op de financiële markten waardoor herfinanciering kan gebeuren aan lage intresten.

De andere financiële lasten bedragen 8.514 k euro en bevat voornamelijk de rentekosten op toegezegd-pensioenverplichtingen, de uitgiftekosten van schulden en de diverse bankkosten.

12. Belastingen op het resultaat

(In duizenden EUR)	2016	2015
Belastingen op het resultaat van het boekjaar	-124.271	-122.605
Belastingen op vorige boekjaren	2.888	-15
Belastingsvermeerdering	0	-739
Uitgestelde belastingen: opbrengsten (kosten)	-24.523	-19.408
Belastingen op het resultaat	-145.906	-142.767

Belastingen op het resultaat

Op basis van de Programmawet van 19 december 2014 zijn de DNB's vanaf het boekjaar 2015 onderworpen aan de vennootschapsbelasting van 33,99 % en niet meer aan de rechtspersonenbelasting (op het dividend van de gasactiviteit van de private partner).

(In duizenden EUR)	2016	2015
Winst voor belastingen	341.627	336.708
Theoretische belastingsvoet (1)	-116.119	-114.447
Effect van niet-aftekbare kosten	-13.628	-19.871
Effect van aftrekbare kosten	5.476	11.713
Belastingen op het resultaat boekjaar	-124.271	-122.605

(1) Aan het wettelijk Belgisch belastingtarief van 33,99 %

Uitgestelde belastingen

Aangezien de bovenvermelde wet werd bekrachtigd in 2014 werden vanaf december 2014 uitgestelde belastingen opgenomen voor de tijdelijke verschillen tussen de fiscale waarden van de activa en de passiva en de boekwaarden voor financiële rapporteringsdoeleinden, conform de toepassing van IAS 12 *Winstbelasting*.

Gedurende 2016 werd een ruling aangevraagd bij de Federale Overheidsdienst Financiën voor de DNB's waarbij verschillende beslissingen worden gevraagd inzake de correcte fiscale verwerking van onder meer de herwaarderingsmeerwaarden van de vaste activa, de notionele intrestaftrek en de waardeverminderingen van handelsvorderingen.

M.b.t. deze laatste werd gevraagd om de aangelegde provisie voor dubieuze debiteuren op 31 december 2014 als een aftrekbare kost te kunnen verwerken in de aangiftes van de aanslagjaren 2016 tot 2019. Hierbij wordt gesteund op het principe zoals bepaald in de bovenvermelde Programmawet en gewijzigd op 10 augustus 2015, artikel 92, 4° dat de voorziening voor waardeverminderingen die aangelegd zijn tijdens de periode van onderworpenheid aan de rechtspersonenbelasting als een beroepskost aftrekbaar is voor zover voldaan is aan de voorwaarden van artikel 49 van het Wetboek van de Inkomstenbelastingen 1992.

Het totale bedrag aan waardeverminderingen bedroeg 77.109 k euro op 31 december 2014 en werd voor het eerst verwerkt voor 25,00 % in de aangifte van het aanslagjaar 2016.

De ruling zal van toepassing zijn tot het jaar 2020.

De uitgestelde belastingen zijn ontstaan als gevolg van volgende posten en hebben de volgende bewegingen op de balans, de winst- en verliesrekening en het eigen vermogen:

(In duizenden EUR)	2016	2015
Materiële vaste activa	-544.292	-558.704
Afgeleide financiële instrumenten	44.384	49.364
Voorzieningen voor personeelsbeloningen	140.545	170.692
Voorzieningen gassites	986	1.617
Voorzieningen, andere	1.914	2.171
Waardeverminderingen op handelsvorderingen	13.105	0
Kapitaalsubsidies	-461	0
Uitgestelde belastingvorderingen/(schulden)	-343.819	-334.860

	2016	2016	2015	2015
(In duizenden EUR)	Beweging via resultaat	Beweging via OCI*	Beweging via resultaat	Beweging via OCI*
Materiële vaste activa	0	14.412	0	13.753
Afgeleide financiële instrumenten	-4.980	0	-8.215	0
Voorzieningen voor personeelsbeloningen	-31.299	1.152	-15.515	-16.682
Voorzieningen gassites	-631	0	-159	0
Voorzieningen, andere	-257	0	4.482	0
Waardeverminderingen op handelsvorderingen	13.105	0	0	0
Kapitaalsubsidies	-461	0	0	0
Uitgestelde belastingopbrengsten/(kosten)	-24.523	15.564	-19.408	-2.929
Netto beweging van het jaar	-8.959		-22.337	

*OCI = Other Comprehensive Income, niet-gerealiseerde resultaten

De belangrijkste tijdelijke verschillen betreffen de herwaardering van de materiële vaste activa en de voorzieningen voor personeelsbeloningen. Voor de herwaardering van de materiële vaste activa werd een uitgestelde belastingschuld opgenomen van 544.292 k euro (558.704 k euro in 2015) aangezien, volgens het Belgisch fiscaal recht, deze kost niet aftrekbaar is. Voor de voorzieningen voor personeelsbeloningen zal de kost volgens de Belgische fiscale wetgeving aftrekbaar zijn, waardoor er een uitgestelde belastingvordering ontstaat van 140.545 k euro (170.692 k euro in 2015).

(In duizenden EUR)	2016	2015
Uitgestelde belastingvorderingen	200.934	223.844
Uitgestelde belastingschulden	-544.753	-558.704
Uitgestelde belastingschulden, netto	-343.819	-334.860

De bewegingen van de post uitgestelde belastingverplichtingen zijn als volgt:

(In duizenden EUR)	2016	2015
Totaal op 1 januari	-334.860	-312.523
Belastingopbrengsten/(kosten) opgenomen in verlies-en winstrekening	-24.523	-19.408
Belastingopbrengsten/(kosten) opgenomen in OCI	15.564	-2.929
Totaal op 31 december	-343.819	-334.860

Activa

13. Immateriële activa

(In duizenden EUR)	Licenties en soort- gelijke rechten	Geactiveer- de ontwik- kelings- kosten	Totaal
Aanschaffingswaarde op 1 januari 2016	4.745	273.485	278.230
Aanschaffingen	4	37.010	37.014
Aanschaffingswaarde op 31 december 2016	4.749	310.495	315.244
Gecumuleerde afschrijvingen op 1 januari 2016	3.540	169.104	172.644
Afschrijvingen	428	45.396	45.824
Gecumuleerde afschrijvingen op 31 december 2016	3.968	214.500	218.468
Netto boekwaarde op 31 december 2016	781	95.995	96.776

(In duizenden EUR)	Licenties en soort- gelijke rechten	Geactiveer- de ontwik- kelings- kosten	Totaal
Aanschaffingswaarde op 1 januari 2015	19.958	230.527	250.485
Aanschaffingen	333	42.958	43.291
Andere	-15.546	0	-15.546
Aanschaffingswaarde op 31 december 2015	4.745	273.485	278.230
Gecumuleerde afschrijvingen op 1 januari 2015	18.608	125.318	143.926
Afschrijvingen	478	43.786	44.264
Andere	-15.546	0	-15.546
Gecumuleerde afschrijvingen op 31 december 2015	3.540	169.104	172.644
Netto boekwaarde op 31 december 2015	1.205	104.381	105.586

De investeringen voor de projecten slimme meters, slimme netten, slimme gebruikers (sinds 2012) en warmtenetten (sinds 2014) worden opgenomen onder de rubriek 'Geactiveerde ontwikkelingskosten'. De aanschaffingen voor het project slimme meters bedroegen 5.780 k euro gedurende 2016 en 9.097 k euro gedurende 2015.

In de winst- en verliesrekening van 2016 en 2015 werden geen kosten van onderzoek en ontwikkeling opgenomen.

Er waren geen immateriële activa met onbepaalde gebruiksduur.

14. Materiële vaste activa

(In duizenden EUR)	Terreinen en gebouwen	Installaties, machines en uitrustingen	Meubilair en rollend materieel	Overige	Activa in aanbouw	Totaal
Aanschaffingswaarde op 1 januari 2016	270.961	12.861.877	185.232	19.085	161.044	13.498.199
Aanschaffingen	5.791	23.392	7.655	822	301.570	339.230
Overdrachten en buitengebruikstellingen	-1.105	-175.332	-5.640	-790	-3.765	-186.632
Overboeking van een post naar een ander	596	186.705	0	-324	-186.983	-6
Aanschaffingswaarde per 31 december 2016	276.243	12.896.642	187.247	18.793	271.866	13.650.791
Gecumuleerde afschrijvingen en bijzondere waardeverminderingen op 1 januari 2016	94.454	5.422.764	161.968	18.428	0	5.697.614
Afschrijvingen	4.394	268.385	9.720	177	0	282.676
Overdrachten en buitengebruikstellingen	-881	-126.354	-5.601	-753	0	-133.589
Overboeking van een post naar een ander	0	327	0	-327	0	0
Gecumuleerde afschrijvingen en bijzondere waardeverminderingen op 31 december 2016	97.967	5.565.122	166.087	17.525	0	5.846.701
Netto boekwaarde op 31 december 2016	178.276	7.331.520	21.160	1.268	271.866	7.804.090

(In duizenden EUR)	Terreinen en gebouwen	Installaties, machines en uitrustingen	Meubilair en rollend materieel	Overige	Activa in aanbouw	Totaal
Aanschaffingswaarde op 1 januari 2015	260.992	12.657.106	397.202	19.062	3.738	13.338.100
Aanschaffingen	7.249	213.522	10.554	23	160.880	392.228
Overdrachten en buitengebruikstellingen	-1.847	-177.776	-52.506	0	0	-232.129
Overboeking van een post naar een ander	4.567	169.025	-170.018	0	-3.574	0
Aanschaffingswaarde op 31 december 2015	270.961	12.861.877	185.232	19.085	161.044	13.498.199
Gecumuleerde afschrijvingen en bijzondere waardeverminderingen op 1 januari 2015	90.749	5.141.245	343.864	16.618	0	5.592.476
Afschrijvingen	3.948	278.106	8.977	1.810	0	292.841
Verworven van derden	680	2	345	0	0	1.027
Overdrachten en buitengebruikstellingen	-1.335	-135.142	-52.253	0	0	-188.730
Overboeking van een post naar een ander	412	138.553	-138.965	0	0	0
Gecumuleerde afschrijvingen en bijzondere waardeverminderingen op 31 december 2015	94.454	5.422.764	161.968	18.428	0	5.697.614
Netto boekwaarde op 31 december 2015	176.507	7.439.113	23.264	657	161.044	7.800.585

De aanschaffingen onder de rubriek 'Installaties, machines en uitrustingen' hebben voornamelijk betrekking op investeringen in elektriciteitsnetten voor midden- en laagspanning voor een waarde van 136.637 k euro in 2016 en 167.615 k euro in 2015 en investeringen in gasleidingen en gasaansluitingen voor 87.015 k euro in 2016 en 111.582 k euro in 2015.

De verbintenissen voor de verwerving van materiële vaste activa op eind 2016 bedroegen 4.698 k euro en op eind 2015 bedroegen deze 3.570 k euro. Er bestond eveneens een verbintenis tot verkoop van materiële vaste activa voor een bedrag van 8.442 k euro op eind 2016 en 500 k euro op eind 2015.

De netto boekwaarde bevat onder andere de door cliënten betaalde tussenkomsten met betrekking tot bepaalde activa (tussenkomsten van derden) en komt overeen met de reële waarde van de netten van de Groep.

Op 31 december 2016 en 2015 bestonden er geen beperkingen op eigendom en op materiële vaste activa die als zekerheid dienen voor verplichtingen.

15. Investerings in ondernemingen

De investeringen in ondernemingen bedragen 30 k euro op eind 2016 en 11 k euro op eind 2015. Deze investeringen worden aangehouden in Atrias cvba, Synductis cvba en de nieuw opgerichte ondernemingen Warmte@Vlaanderen cvba en Fluvius cvba.

Op 9 mei 2011 werd Atrias cvba opgericht als een gezamenlijk initiatief van de vijf grootste distributienetbeheerders van België: Eandis, Infrax, Ores, Sibelga en RESA.

Atrias is een centraal clearing house (kruispuntbank) ten behoeve van de DNB's en belast met het ontwikkelen van een Message Implementation Guide (MIG), de ontwikkeling van een clearing house toepassing en het beheer en onderhoud van deze toepassing. MIG beschrijft hoe de communicatiestroom tussen de verschillende spelers op de energiemarkt dient te gebeuren.

De Groep heeft 25 % van de aandelen genomen voor het bedrag van 5 k euro.

Atrias is een niet-beursgenoteerde onderneming en heeft geen officiële prijsnotering.

Op 21 december 2012 werd Synductis cvba opgericht met als doel de infrastructuurwerken van verschillende nutsbedrijven in de Vlaamse steden en gemeenten op elkaar af te stemmen en het minderhinderbeleid te stimuleren.

De verschillende nutsbedrijven die participeren voor de coördinatie van synergiewerken zijn: Eandis System Operator (distributie van gas en elektriciteit), Farys/TMVW (Tussengemeentelijke Maatschappij der Vlaanderen voor Watervoorziening), I.W.V.A. (Intercommunale Waterleidingsmaatschappij van Veurne-Ambacht), I.W.V.B. (Intercommunale voor Waterbedeling in Vlaams-Brabant) en Proximus (telecommunicatie). Andere ondernemingen bereiden een toetreding voor.

De Groep heeft een participatie t.w.v. 6 k euro of 33,24%.

Synductis is een niet-beursgenoteerde onderneming en heeft geen officiële prijsnotering.

De Groep ontvangt haar aandeel van de werkingskosten van Atrias en Synductis en verleent eveneens diensten en financiering (zie toelichting 'Verbonden partijen').

De Groep heeft gedurende 2016 een deelneming genomen van 50,00 % in de nieuw opgerichte onderneming Warmte@Vlaanderen (9 k euro) en ook 50,00 % in de onderneming Fluvius cvba (9 k euro). Deze laatste is een gemeenschappelijk bedrijf van Eandis en Infrax (netbedrijf aardgas, elektriciteit, kabeltelevisie en riolering in het Vlaamse Gewest) zodat nauwer kan worden samengewerkt. Een eerste activiteit die in deze onderneming zal worden uitgevoerd betreft de

ontwikkeling van de 'Slimme end-to-end' ketting (Slimme meters, datacommunicatie). Andere activiteiten en synergiemogelijkheden worden nog verder onderzocht.

16. Overige beleggingen

De overige beleggingen bevatten de nog aangehouden participaties door de Groep in bedrijvencentra op het grondgebied van Gaselwest (bedrijvencentra Kortrijk, Roeselare, Vlaamse Ardennen, Waregem) en Imewo (bedrijvencentra Brugge, Gent, Meetjesland en Oostende).

Op eind december 2016 bedragen de overige beleggingen 832 k euro (2015: 919 k euro). Deze daling is het gevolg van de verkoop van een bedrijvencentrum (bedrijvencentrum Kempen) (zie toelichting 'Financiële baten').

17. Langetermijnvorderingen, andere

Deze rubriek bestaat bijna uitsluitend uit leningen verstrekt aan gemeentebesturen aan marktconforme voorwaarden ter waarde van 1.091 k euro op einde 2016 en 1.155 k euro op einde 2015.

18. Voorraden

(In duizenden EUR)	2016	2015
Grond- en hulpstoffen	41.206	46.081
Gecumuleerde waardeverminderingen op voorraden	-5.912	-765
Totaal	35.295	45.316

De netto toevoegingen van de waardeverminderingen bedroegen 5.147 k euro in 2016 (2015: 272 k euro). Deze bedragen werden opgenomen in de winst- en verliesrekening.

19. Handels- en overige vorderingen

(In duizenden EUR)	2016	2015
Handelsvorderingen - bruto	503.356	427.015
Gecumuleerde waardeverminderingen op vorderingen	-76.054	-75.763
Totaal handelsvorderingen - netto	427.302	351.252
Overige vorderingen	570.196	643.882
Overige vorderingen - Overdrachten	679.502	770.826
Totaal overige vorderingen	1.249.698	1.414.708
Totaal handels- en overige vorderingen	1.677.000	1.765.960

Het aandeel van de geassocieerde deelneming werd opgenomen in de toelichting 'Verbonden partijen'.

Het detail van de **netto handelsvorderingen** is als volgt:

(In duizenden EUR)	2016	2015
Handelsvorderingen m.b.t. de distributienetvergoedingen		
Openstaande vorderingen	252.842	235.425
Geboekte waardeverminderingen	0	0
Handelsvorderingen - sociale leveranciers		
Openstaande handelsvorderingen	101.770	101.429
Geboekte waardeverminderingen	-62.115	-62.556
Overige handelsvorderingen		
Openstaande handelsvorderingen	117.366	51.743
Werken derden	25.756	29.041
Geboekte waardeverminderingen	-13.938	-13.207
Handelsvorderingen openbare besturen, staat en provincie	2.206	4.211
Andere	3.415	5.166
Totaal handelsvorderingen - netto	427.302	351.252

De handelsvorderingen m.b.t. de distributienetvergoedingen groeien verder aan met 17.417 k euro tot 252.842 k euro.

De netto handelsvorderingen sociale leveranciers blijven constant tegenover 2015 en bedragen 39.655 k euro in 2016 en 38.873 k euro in 2015.

De 'Overige handelsvorderingen' bevatten een bedrag van 437 k euro voor 2016 en 566 k euro voor 2015 als dubieuze vorderingen uit de periode vóór de vrijmaking van de energiemarkt alsook vorderingen met betrekking tot uitgevoerde werken en geleverde prestaties en nog door te rekenen kosten met betrekking tot werken derden. In 2016 waren er naar aanleiding van de verkopen van groenestroomcertificaten nog openstaande vorderingen voor een bedrag van

48.400 k euro opgenomen in de post 'Overige handelsvorderingen - Openstaande handelsvorderingen'.

De handelsvorderingen m.b.t. de distributienetvergoeding zijn betaalbaar binnen de 18 kalenderdagen na verzending van de factuur zoals bepaald in het toegangsreglement.

Het detail van de **Overige vorderingen** is als volgt:

(In duizenden EUR)	2016	2015
Terug te vorderen btw	10	88
Diverse vorderingen gemeenten	8	93
Groenestroom- en warmte-krachtcertificaten	546.107	627.085
Vorderingen opties	6.743	3.506
Andere	17.328	13.110
Overige vorderingen	570.196	643.882
Regulatoire overdrachten	587.234	658.965
Complement bij de jaarlijkse energieverkopen	56.673	57.807
Solidarisering groenestroomcertificaten	16.892	16.993
Over te dragen kosten	5.395	11.249
Verkregen opbrengsten	13.308	25.812
Overige vorderingen - Overdrachten	679.502	770.826
Totaal overige vorderingen	1.249.698	1.414.708

De daling van de **Overige vorderingen** met 165.010 k euro tot 1.249.698 k euro was voornamelijk het gevolg van de daling van de vorderingen voor nog niet verkochte groenestroom- en warmte-krachtcertificaten (GSC en WKC) met 80.978 k euro en de daling van de regulatoire overdrachten met 71.731 k euro tegenover eind december 2015.

De voorraad GSC en WKC bedraagt 546.107 k euro op eind december 2016 tegenover 627.085 k euro op eind december 2015.

De DNB's zijn verplicht om certificaten van hernieuwbare energie op te kopen, die worden aangeboden door de eigenaars van zonnepanelen en installaties van warmtekrachtkoppeling, aan een bepaald bedrag (minimum steun voor zonnepanelen tussen 450 euro en 90 euro; voor warmtekrachtkoppeling 27 euro en 31 euro). De elektriciteitsleveranciers dienen een hoeveelheid groenestroom en warmte-krachtcertificaten in te leveren bij de regulator in verhouding tot een bepaald percentage van de geleverde hoeveelheid energie. De DNB's kunnen dus de opgekochte certificaten te koop aanbieden aan de leveranciers van energie.

De verkoopprijs op deze markt is echter beduidend lager dan de door de DNB's uitbetaalde minimum steun. De in voorraad aangehouden certificaten door de DNB's werden opgenomen aan 88 euro per certificaat voor de niet door banking gegarandeerde groenestroomcertificaten en aan 20 euro per certificaat voor de niet door banking gegarandeerde warmte-krachtcertificaten. De ontstane kost wordt opgenomen in de post 'Handelsgoederen, grond- en hulpstoffen'.

Tijdens 2016 en 2015 werden ieder kwartaal certificaten te koop aangeboden op deze markt. Er werden in 2016 voor een totaal bedrag van 219.116 k euro (2015: 22.540 k euro)

groenestroomcertificaten verkocht en voor 1 k euro warmte-krachtcertificaten (2015: 44.022 k euro). Het ontstane resultaat (kost) uit de verkoop bedraagt 2.137 k euro (2015: 87 k euro opbrengst) en werd eveneens opgenomen in de kosten 'Handelsgoederen, grond- en hulpstoffen'.

Gedurende 2016 werd een DAEB-regeling (dienst van algemeen economisch belang) getroffen om de grote voorraad groenestroomcertificaten af te bouwen bij de DNB's. Hierdoor konden de GSC afkomstig van de zonnepanelen van de gezinnen voor een maximaal bedrag van 15.000 k euro per DNB worden verkocht aan VEA (Vlaams Energieagentschap). Deze certificaten worden vervolgens vernietigd. Deze regeling is geldig voor een periode van 10 jaren tot 2026. In totaal had deze transactie een positief effect van 104.506 k euro in 2016. Aangezien reeds intrest werd geïnd op het uitstaande bedrag van de certificaten, werd deze financiële opbrengst in mindering gebracht van de te ontvangen 105.000 k euro.

De **regulatoire overdrachten** bedragen 587.234 k euro op eind december 2016 en betreffen de correcties op de omzet die in de volgende jaren in aanmerking komen om opgenomen te worden als recuperatie via het distributienettarief. (Zie toelichting 'Werken in een gereguleerde omgeving – Het afrekeningsmechanisme').

Het **complement bij de jaarlijkse energieverkopen** betreft de raming van de geleverde maar nog niet gefactureerde energie aan de sociale klanten.

Solidarisering groenestroomcertificaten

De kosten van groene stroom verschillen sterk per distributiegebied in Vlaanderen. In het energiedecreet worden de netbeheerders sinds 2010 verplicht tot een onderlinge verrekening van de kosten (zie hoofdstuk 'Werken in een gereguleerde omgeving'. m.b.t. de opheffing van het plafond).

Aangezien de verrekening zowel een vordering als een verplichting kan zijn, moet deze rubriek samen gelezen worden met de rubriek 'Overige kortlopende schulden' gerapporteerd in de toelichting van de 'Handels- en overige schulden'.

De **over te dragen kosten** en **verkrege opbrengsten** hebben voornamelijk betrekking op nog te regelen bedragen met betrekking tot aankopen energie.

20. Geldmiddelen en kasequivalenten

De liquide middelen omvatten banktegoeden, kasgelden en beleggingen in fondsen die onmiddellijk kunnen omgezet worden in gelden. Op eind 2016 was een bedrag van 2.708 k euro beschikbaar en 3.656 k euro op eind 2015.

Alle middelen zijn uitgedrukt in euro.

Passiva

21. Eigen vermogen

De diverse componenten van het eigen vermogen en de bewegingen van 1 januari 2015 tot 31 december 2016 werden weergegeven in het 'Geconsolideerd mutatieoverzicht van het eigen vermogen'.

Het **aandelenkapitaal** bedraagt 1.262.948 k euro op eind december 2016 en 1.278.688 k euro op eind 2015. Het kapitaal is volledig geplaatst en volgestort en het vertegenwoordigde de som van de kapitalen van de DNB's.

Datum	Transactie	Bedrag in duizenden euro
1 januari 2015		2.056.752
2 januari 2015	Kapitaalvermindering – afhandeling uittreding Electrabel	-885.798
9 januari 2015	Kapitaalverhoging	61.589
1 april 2015	Kapitaalverhoging	26.998
29 juni 2015	Kapitaalverhoging	29.147
29 december 2015	Kapitaalvermindering	-10.000
31 december 2015		1.278.688
1 januari 2016	Kapitaalvermindering - uittreding Frasnes-lez-Anvaing	-565
30 juni 2016	Kapitaalvermindering - uittreding provincie Oost-Vlaanderen & Antwerpen	-15.175
31 december 2016		1.262.948

In het kader van de verdere afhandeling van de uittreding van Electrabel op 29 december 2014, werd op 2 januari 2015 overgegaan tot de kapitaalvermindering in de DNB's van 885.798 k euro. Op 9 januari 2015 werd door bepaalde gemeenten van de DNB's Gaselwest, Imewo, Intergem, Iveka en Iverlek een kapitaalverhoging onderschreven voor een totaal bedrag van 61.589.310,01 euro. Deze kapitaalverhoging werd georganiseerd met het oog op de optimalisatie van de kapitaalkostvergoeding (billijke vergoeding) van het eigen vermogen van de vennoten. Het voorstel tot kapitaalverhoging vertegenwoordigde een totaalbedrag van 236,3 miljoen euro waarop slechts gedeeltelijk werd ingetekend.

In het tweede kwartaal van 2015 werd overgegaan tot een heropenstelling van de intekenperiode van de kapitaalverhoging, tegen dezelfde voorwaarden als de initiële kapitaalverhoging. Er werd in juni 2015 voor een totaal van 29.146.555,36 euro ingetekend.

In april 2015 werd eveneens een intekening in het kapitaal genoteerd t.w.v. 26.998.441,32 euro binnen de DNB Sibelgas.

Tenslotte heeft Sibelgas nog een kapitaalvermindering doorgevoerd op 29 december 2015 voor 10.000.000,00 euro om de kapitaalverhouding in evenwicht te brengen met de andere DNB's. Het bedrag werd als een schuld opgenomen in de toelichting 'Handels- en overige schulden'.

Op 1 januari 2016 is Frasnes-les-Anvaing, één van de Waalse gemeenten van Gaselwest, uitgetreden en wordt nu bediend door de Waalse netwerkbeheerder.

De definitieve afrekening is onder voorbehoud van de goedkeuring van de regulatoire saldi door de regulator.

In duizenden euro	Frasnes-lez-Anvaing
Materiële vaste activa	7.426
Vorderingen op ten hoogste 1 jaar	45
Totaal activa	7.471
Eigen vermogen	1.240
Kortlopende verplichtingen	6.231
Totaal passiva	7.471

Op 27 april 2016 keurde de Vlaamse Parlement een aanpassing goed aan het Decreet Intergemeentelijke Samenwerking waardoor de provincies, aandeelhouders van de DNB's, tegen uiterlijk einde 2018 moeten uittreden. De provincies Oost-Vlaanderen en Antwerpen beslisten om uit te treden per 30 juni 2016 en de provincie West-Vlaanderen zal uittreden tegen einde 2018. Door die uittredingen daalt het eigen vermogen met 38.429 k euro aangezien de verkoop werd verwerkt als een inkoop van eigen aandelen, gevolgd door de vernietiging van de aandelen.

Onderstaande tabel geeft een overzicht van het aantal aandelen en winstbewijzen per soort in het kapitaal van iedere DNB op einde 2016.

DNB	Aandelen A		Winstbewijzen C		Totaal	
	Aantal	Kapitaal (ln €)	Aantal	Kapitaal (ln €)	Aantal	Kapitaal (ln €)
Gaselwest	23.380.013	271.033.935,03	116	0,00	23.380.129	271.033.935,03
Imea	13.397.899	126.070.700,07	12	0,00	13.397.911	126.070.700,07
Imewo	21.585.912	257.170.000,11	85	0,00	21.585.997	257.170.000,11
Intergem	11.120.262	97.527.148,81	46	0,00	11.120.308	97.527.148,81
Iveka	17.003.557	186.138.498,91	86	0,00	17.003.643	186.138.498,91
Iverlek	29.444.704	254.083.895,51	103	0,00	29.444.807	254.083.895,51
Sibelgas (1)(2)	3.264.382	70.924.041,47	0	0,00	3.264.382	70.924.041,47
Totaal	119.196.729	1.262.948.219,91	448	0,00	119.197.177	1.262.948.219,91

(1) Aandelen C

(2) In Sibelgas zijn er nog 10.000 aandelen D uitgegeven zonder vertegenwoordiging in het aandelenkapitaal.

Onderstaande tabel geeft een overzicht van het aantal aandelen en winstbewijzen per soort in het kapitaal van iedere DNB op einde 2015.

DNB	Aandelen A en C		Winstbewijzen C		Totaal	
	Aantal	Kapitaal (ln €)	Aantal	Kapitaal (ln €)	Aantal	Kapitaal (ln €)
Gaselwest	23.516.814	272.550.409,97	119	0,00	23.516.933	272.550.409,97
IMEA	13.397.899	126.070.700,07	12	0,00	13.397.911	126.070.700,07
Imewo	21.661.488	257.867.873,74	87	0,00	21.661.575	257.867.873,74
Intergem	11.178.550	97.961.020,49	48	0,00	11.178.598	97.961.020,49
Iveka	18.442.017	199.230.489,93	93	0,00	18.442.110	199.230.489,93
Iverlek	29.444.704	254.083.895,51	103	0,00	29.444.807	254.083.895,51
Sibelgas(1)(2)	3.264.382	70.924.041,47	0	0,00	3.264.382	70.924.041,47
Totaal	120.905.854	1.278.688.431,18	462	0,00	120.906.316	1.278.688.431,18

(1) Aandelen C

(2) In Sibelgas zijn er nog 10.000 aandelen D uitgegeven zonder vertegenwoordiging in het aandelenkapitaal.

Het overzicht van de **reserves** is als volgt:

(ln duizenden EUR)	Wettelijke reserve	Onbeschikbare reserve	Beschikbare reserve	Totaal
Totaal op 1 januari 2015	1.052	0	678.750	679.802
Dotatie aan de reserves	0	39.288	40.458	79.746
Totaal op 31 december 2015	1.052	39.288	719.208	759.548
Terugbetaling aandeel in het eigen vermogen	0	0	-23.928	-23.928
Dotatie aan de reserves	0	40.874	35.359	76.233
Onttrekking aan de reserves	0	0	-212	-212
Totaal op 31 december 2016	1.052	80.162	730.427	811.641

Een *wettelijke reserve* werd aangelegd van € 1.052.134,94.

Sinds 2008 werden bedragen opgenomen als *onbeschikbare reserve* gelijk aan de afschrijvingen van de (RAB-meerwaarde) herwaarderingsmeerwaarde conform de dading met de regulator CREG. Vanaf 2010 werd rekening gehouden met de meerwaarde van de tijdens het boekjaar verkochte terreinen, gebouwen en installaties. De totale dotatie aan de reserves voor 2016 bedroeg 40.874 k euro en voor 2015 werd 39.288 k euro opgenomen.

Verder werd in 2014 het totaal van de onbeschikbare reserves voor het bedrag van 380.801 k euro overgeboekt naar de beschikbare reserves (zie hieronder) waardoor deze rekening werd gesaldeerd op 1 januari 2015.

De totale *beschikbare reserves* op einde 2016 bedroegen 730.427 k euro (2015: 719.208 k euro). De toename in 2016 van 35.359 k euro (2015: 40.458 k euro) is afkomstig van de netto opname van het resultaat van het jaar.

De terugbetaling van 23.928 k euro heeft betrekking op de uittreding van de vennoten gedurende 2016.

De **niet-gerealiseerde verliezen** op einde 2016 bedroegen 641.178 k euro (2015: 651.430 k euro) en bevatten de opgebouwde actuariële verliezen met betrekking tot de personeelsbeloningen voor 146.775 k euro en sinds 2014 eveneens het effect dat via de niet-gerealiseerde resultaten werd opgenomen van de uitgestelde belastingen voor de tijdelijke verschillen tussen de fiscale waarden van activa en passiva en de boekwaarden voor een bedrag van 494.403 k euro.

De beweging van de actuariële verschillen m.b.t de personeelsbeloningen bedraagt voor 2016 een verlies van 5.311 k euro (51.003 k euro winst in 2015) zie toelichting 'Voorziening voor personeelsbeloning'.

De beweging van de uitgestelde belastingen werd opgenomen in de toelichting 'Belastingen op het resultaat'.

De niet gerealiseerde resultaten zijn als volgt:

(In duizenden EUR)	2016	2015
M.b.t. voorziening personeelsverplichtingen	-146.775	-141.464
M.b.t. uitgestelde belastingen	-494.403	-509.967
Totaal	-641.178	-651.431

Het aangehouden **minderheidsbelang** daalde van 1.079 k euro in december 2015 tot 93 k euro op december 2016 als gevolg van de fusie door overname van Indexis door Eandis.

Het minderheidsbelang op eind december 2016 bevat 93 k euro voor de participatie aangehouden in De Stroomlijn.

Dividend

Tijdens het boekjaar 2016 werden dividenden betaald ter waarde van 165.752 k euro en 185.625 k euro in het boekjaar 2015.

Hieronder de tabel met de betaalde dividenden per DNB in 2016 en 2015.

DNB (In duizenden EUR)	2016	2015
Gaselwest	37.816	42.155
IMEA	15.453	16.525
Imewo	35.732	40.683
Intergem	16.289	17.926
Iveka	22.335	26.839
Iverlek	33.629	36.764
Sibelgas	4.498	4.733
Totaal	165.752	185.625

Na de balansdatum is door de Raden van Bestuur van elk van de DNB's een dividendvoorstel gedaan. De Algemene Vergadering van Aandeelhouders van de verschillende DNB's heeft de mogelijkheid om de uitkering van deze dividenden goed te keuren. Volgens de IFRS worden deze

dividenden slechts opgenomen in het jaar dat de dividenden worden goedgekeurd. Het saldodividend voor 2016 bedraagt 21.397 k euro en zal worden opgenomen in 2017, voor 2015 bedroeg dit 1.758 k euro en werd opgenomen in 2016.

De vermelde bedragen zijn de netto dividenden vóór afhouding van de roerende voorheffing.

De **winst** van de Groep bevat de kapitaalkostenvergoeding, zoals beschreven in het hoofdstuk 'Werken in een geregeerde omgeving'.

22. Leningen op lange en korte termijn

(in duizenden EUR)	2016	2015
Leningen op lange termijn	5.244.409	5.197.393
Kortlopend deel van leningen op lange termijn	355.388	738.558
Leningen op korte termijn	411.309	225.238
Leningen op korte termijn	766.696	963.795
Totaal	6.011.105	6.161.189

Op eind 2016 dalen de schulden van leningen op korte en lange termijn met 150.083 k euro in vergelijking met eind 2015.

Alle uitstaande leningen zijn uitgedrukt in euro.

De **bewegingen van de lange en korte termijn leningen** kunnen als volgt geanalyseerd worden:

(In duizenden EUR)	2016		2015	
	Cash	Non-cash	Cash	Non-cash
Totaal op 1 januari	6.161.189		6.049.680	
Bewegingen op LT leningen				
Opname leningen op lange termijn	400.000	0	400.000	0
Mutatie leningen op lange termijn	0	2.404	0	2.397
Mutatie korte termijn gedeelte van LT lening naar KT	0	-355.388	0	-738.558
Bewegingen op KT leningen				
Opname leningen op korte termijn	411.309	0	225.238	0
Mutatie korte termijn gedeelte van LT lening naar KT	0	355.388	0	738.558
Aflossing korte termijn gedeelte van LT lening	-738.558	0	-516.126	0
Terugbetaling leningen op korte termijn	-225.238	0	0	0
Totaal bewegingen	-152.487	2.404	109.112	2.397
Totaal op 31 december	6.011.105		6.161.189	

Leningen op lange termijn

Overzicht betreffende de verschillende leningen op lange termijn per categorie.
Op eind 2016

(in duizenden EUR)	2016	Uitgifte	Huidige intrestvoet %	Vervaldatum
Obligatieleningen - retail	319.958	320.000	4,00 - 4,25	2017-2020
Obligatieleningen - EMTN*	2.642.164	2.660.500	1,75 - 4,50	2021-2033
Obligatieleningen - privaat**	435.042	440.000	2,60 - 3,55	2027-2044
Bankleningen - vaste intrestvoet	1.494.381	1.950.000	0,92 - 4,76	2019-2036
Bankleningen - met derivatenstructuur	708.252	1.270.000	2,97 - 4,56	2023-2027
Totaal	5.599.797	6.640.500		
Kortlopend deel van leningen op lange termijn	-355.388			
Totaal leningen op lange termijn	5.244.409			

Op eind 2015

(In duizenden EUR)	2015	Uitgifte	Huidige intrestvoet %	Vervaldatum
Obligatieleningen - retail	319.970	320.000	4,00 - 4,25	2017-2020
Obligatieleningen - EMTN*	2.639.987	2.660.500	1,75 - 4,50	2021-2033
Obligatieleningen - privaat**	434.803	440.000	2,60 - 3,55	2027-2044
Bankleningen - vaste interestvoet	1.761.385	2.350.000	1,24 - 4,76	2016-2035
Bankleningen - variabele interestvoet	34	53.153	0,88 - 2,68	2016
Bankleningen - met derivatenstructuur	779.771	1.270.000	2,97 - 4,56	2023-2027
Totaal	5.935.951	7.093.653		
Kortlopend deel van leningen op lange termijn	-738.558			
Totaal leningen op lange termijn	5.197.393			

* EMTN: Euro Medium Term Note (is een programma dat de Groep de flexibiliteit geeft om obligatieleningen uit te geven met variërende looptijden).

** Privaat: betreft uitgifte van obligatieleningen volgens Duits recht: Schuldschein en Namensschuldverschreibung en eveneens private uitgiftes aan institutionele beleggers (stand alone).

Voor de bankleningen – met derivatenstructuur werden renteswaps aangegaan om de variabele intrest om te zetten naar een vaste interestvoet of werden forward renteswaps afgesloten (zie toelichting 'Afgeleide financiële instrumenten').

Voor de door Eandis System Operator uitgegeven obligatieleningen stellen de Distributienetbeheerders zich elk garant op een niet-hoofdelijke en niet-solidaire basis maar beperkt tot het proportioneel aandeel in het kapitaal van Eandis System Operator cvba.

Overzicht van de opgenomen leningen op lange termijn gedurende het jaar 2016 en 2015

(In duizenden EUR)	2016	2015	Uitgifte	Intrestvoet %	Verval-datum
Bankleningen - vaste intrestvoet	150.000	0	150.000	0,92	2026
Bankleningen - vaste intrestvoet	100.000	0	100.000	1,57	2036
Bankleningen - vaste intrestvoet	150.000	0	150.000	1,38	2036
Totaal 2016	400.000	0	400.000		
Bankleningen - vaste intrestvoet	382.759	400.000	400.000	1,52	2035
Totaal 2015	382.759	400.000	400.000		

Leningen op korte termijn

De leningen op korte termijn bevatten het gedeelte van de leningen op lange termijn die binnen het jaar terugbetaalbaar zijn (355.388 k euro op einde 2016; 738.558 k euro op einde 2015) en de leningen opgenomen bij financiële instellingen zoals hieronder opgenomen:

(in duizenden EUR)	Vervaldag opnames	Beschikbaar bedrag	Opgenomen bedrag	Niet gebruikt bedrag	Gemiddelde intrestvoet % (3)
Commercial paper	(1)	522.000	355.000	167.000	0,06
Vaste voorschotten		200.000	0	200.000	Nvt
Fixed loans / Bankschulden (3)	Dagelijks	200.000	56.309	143.691	0,50
Fixed loans		100.000	0	100.000	Nvt
Totaal op 31 december 2016		1.022.000	411.309	610.691	
Commercial paper	(2)	522.000	166.800	355.200	0,09
Vaste voorschotten		200.000	0	200.000	Nvt
Bankschulden (3)	Dagelijks	200.000	58.438	141.562	0,70
Fixed loans		100.000	0	100.000	Nvt
Totaal op 31 december 2015		1.022.000	225.238	796.762	

(1) 50.000 k€ op 13/1/2017, 50.000 k€ op 31/1/2017, 155.000 k€ op 7/2/2017 en 100.000 k€ op 13/2/2017

(2) 65.000 k€ op 18/1/2016 en 101.800 k€ op 29/1/2016

(3) De gemiddelde intrestvoet van de opgenomen bedragen op het einde van de periode

De leningen op korte termijn werden opgenomen door Eandis System Operator in naam van de distributienetbeheerders die zich garant stellen voor hun aandeel en solidair als mededebiteur optreden met uitzondering van de bankschulden.

23. Voorzieningen voor personeelsbeloningen

Toegezegde-bijdragenregelingen

Het uitvoerend personeel aangeworven vanaf 1 januari 2002 en het kaderpersoneel aangeworven vanaf 1 mei 1999 genieten van toegezegde-bijdragenregelingen: deze regelingen voorzien in een kapitaal bij pensionering voortvloeiend uit de betaalde bijdragen en de rendementen toegekend door de pensioeninstellingen, alsook een kapitaal en wezenrente bij overlijden voor pensionering.

De financiering gebeurt door werknemersbijdragen en werkgeversbijdragen, die gestort worden aan pensioenfondsen (O.F.P. Enerbel en O.F.P. Powerbel) en groepsverzekeringen.

De activa van de pensioenfondsen worden beheerd door fondsen Esperides, uitgegeven in Luxemburg met 4 verschillende risicoprofielen (laag risico, medium risico, hoog risico en dynamische allocatie (dynamic asset allocation)). Het risiconiveau moet ook rekening houden met de leeftijd van de leden. Dit is de reden waarom de trustees van Powerbel aan haar leden een nieuwe optie hebben voorgesteld (2015) om hun activa te beheren. Deze optie 'Life-Cycle' houdt rekening met een evolutie van het risico van 'Groeï' naar meer 'Defensief' gedurende de carrière van de personeelsleden.

Beleggingsrisico

Door de dalende trend van de intrestvoeten op de obligaties werd het niveau van de rendementsgarantie een uitdaging voor de pensioeninstellingen, die de toegezegde bijdragenregelingen beheren, om deze te blijven dekken.

Een hervorming drong zich op en werd aangekondigd met de publicatie op 24 december 2015 van de wet van 18 december 2015 "tot waarborg van de duurzaamheid en het sociale karakter van de aanvullende pensioenen en tot versterking van het aanvullende karakter ten opzichte van de rustpensioenen". Deze wet trad in werking op 1 januari 2016.

De impact van deze aanpassing betekent dat de toegezegde-bijdragenpensioenplannen gewaardeerd worden volgens de Projected Unit Cost (PUC) methode zonder projectie van de toekomstige premies. Tot 2015 werd de intrinsieke waarderingsmethode toegepast.

De rendementswaarborg wordt nu variabel en jaarlijks te aligneren op basis van het gemiddeld rendement over de laatste 24 maanden van de lineaire obligaties van de Belgische Staat (OLO's) met een duurtijd van 10 jaar (minstens 1,75 % en maximaal 3,75 %).

De gebruikte rendementswaarborg voor 2016 bedraagt 1,75 % en wordt toegepast volgens de verticale methode voor alle betaalde premies aan de pensioenfondsen en in de verzekeringsonderneming (producten Tak 21 met rendementsgarantie).

De pensioenfondsen zijn niet onderworpen aan de Solvency II reglementering van de verzekeringsmaatschappijen en kunnen betere verwachte rendementen behalen bij diversificatie van de beleggingen. Hierdoor werden in 2016 de reserves en een compensatie van de groepsverzekering overgedragen naar een pensioenfonds OFP Powerbel/OFP Enerbel in een vorm van een cash-balance plan met een minimum waarborg van 3,25 % (zie tabel Indeling van de fondsbeleggingen op de balansdatum).

Toegezegd-pensioenregelingen

De collectieve overeenkomst van 2 mei 1952 voorzag een bijkomend pensioen gelijk aan 75 % van het laatste jaarinkomen na aftrek van het paritair wettelijk pensioen na een volledige loopbaan, alsook een overlevingspensioen en wezenrente. Deze toegezegd-pensioenregeling werd volledig gefinancierd door de werkgever en de pensioenen werden rechtstreeks door de werkgever aan de begunstigden uitgekeerd. De eruit voortvloeiende resterende verplichtingen hebben voornamelijk betrekking op lopende pensioenen.

De meerderheid van het uitvoerend personeel aangeworven vóór 1 januari 2002 en het kaderpersoneel aangeworven vóór 1 mei 1999 genieten van toegezegd-pensioenregelingen die voorzien in de uitkering van een kapitaal bij pensionering, en een kapitaal en wezenrente bij overlijden voor pensionering. Die voordelen worden berekend rekening houdend met het laatste jaarinkomen en de diensttijd. De financiering gebeurt door werknemersbijdragen en werkgeversbijdragen, die gestort worden aan pensioenfondsen (O.F.P. Elgabel en O.F.P. Pensibel) en groepsverzekeringen.

Als gevolg van veranderingen aan de pensioenregelingen in België werd aan de leden van het pensioenplan Pensibel, de mogelijkheid geboden om vanaf 1 januari 2015 over te stappen naar het plan toegezegd-bijdragenregeling Powerbel. De in het verleden opgebouwde en verbeterde verworven rechten (in Pensibel) worden gekapitaliseerd aan marktconforme rendementen maar met een minimaal rendement gelijk aan 3,25 % (cash-balance plan).

De Groep verstrekt eveneens **vergoedingen** toegekend **na uitdiensttreding**, zijnde een tussenkomst in de gezondheidszorgen en tarifaire voordelen.

De **andere langetermijnpersoneelsbeloningen** bevatten de afscheid- en jubileumpremies.

Actuariële risico's

De toegezegd-pensioenregelingen stelt de Groep onderhevig aan verschillende actuariële risico's:

Beleggingsrisico

De contante waarde van de toegezegd-pensioenregelingen is berekend aan de hand van een disconteringsvoet waarvan de opbrengst is afgestemd met deze van hoogwaardige bedrijfsobligaties. Indien het rendement op fondsbelegging lager ligt dan deze disconteringsvoet, dan zal er een tekort ontstaan. De pensioenplannen beleggen momenteel in relatief evenwichtige investeringen. Het detail werd opgenomen in de onderstaande tabel 'Indeling van de fondsbeleggingen op de balansdatum'.

Door het lange termijn karakter van de verplichtingen acht de Raad van Bestuur van de pensioenfondsen het passend dat een redelijk deel van de fondsbeleggingen wordt geïnvesteerd in aandelen om het verwacht rendement op de fondsen te behalen.

Renterisico

Een daling van de rente op obligaties zal een stijging van de verplichting tot gevolg hebben. Dit zal echter gedeeltelijk gecompenseerd worden door een stijging van het rendement op de fondsbeleggingen van het plan.

Levensverwachting

De contante waarde van de toegezegd-pensioenregelingen wordt berekend rekening houdend met de beste schatting van de levensverwachting van de deelnemers aan het plan zowel tijdens als na hun tewerkstelling. Een toename van de levensverwachting van de deelnemers aan het plan zal een toename van de verplichting tot gevolg hebben.

Vanaf 2015 werden de nieuwe prospectieve sterftetafels gebruikt, zoals voorgesteld door het Instituut van Actuarissen in België (IA|BE).

Loonsverhogingen

De contante waarde van de toegezegd-pensioenregelingen wordt berekend op basis van de toekomstige lonen van de deelnemers aan het plan. Een verhoging van het loon van de deelnemers zal een toename van de verplichting tot gevolg hebben.

De voornaamste actuariële veronderstellingen die werden gebruikt op de balansdatum bij de bepaling van de voorzieningen voor pensioenregelingen en andere vergoedingen:

	2016	2015
Disconteringsvoet - pensioenen	1,28%	1,96%
Disconteringsvoet - andere	1,77%	1,96%
Verwachte gemiddelde salarisstijging (zonder inflatie)	0,85%	0,85%
Verwachte inflatie	1,65%	1,65%
Verwachte stijging van de ziektekosten (inclusief inflatie)	2,65%	2,65%
Verwachte stijging van de tariefvoordelen	0,25%	0,25%
Gemiddeld verwachte pensioenleeftijd	63	62
	IA BE Prospective Tables	IA BE Prospective Tables
Sterftetafels		
Levensverwachting uitgedrukt in jaren van een gepensioneerde op 65 jaar:		
Voor een 65-jarige op datum van afsluiting		
- Man	20	20
- Vrouw	24	24
Voor een 65-jarige binnen 20 jaar:		
- Man	22	22
- Vrouw	26	26

Bedragen opgenomen in het overzicht van gerealiseerde en niet-gerealiseerde resultaten

(In duizenden EUR)	2016	2015
Pensioenkost		
Aan het dienstjaar toegerekende pensioenkosten	-34.741	-16.592
Kosten van vervroegde pensionering	-26	1.075
Kosten van verstreken diensttijd	0	-5.672
Actuariële (winst)/verlies op andere langetermijnpersoneelsbeloningen	-8.069	3.444
Netto rentekosten op de netto voorziening voor personeelsverplichting		
Rentekosten	-16.851	-13.124
Rentebaten op de fondsbeleggingen	11.229	7.360
Kosten van toegezegd-pensioenregelingen opgenomen in winst of verlies	-48.457	-23.509
Actuariële winsten/(verliezen) van toegezegd-pensioenregelingen ontstaan door		
i) veranderingen in demografische veronderstellingen	26.827	1.414
ii) veranderingen in financiële veronderstellingen	-81.571	40.584
iii) ervaringsaanpassingen	-40.669	24.599
Rendement van de fondsbeleggingen (exclusief rentebaten)	90.102	-15.595
Herwaardering - Personeelsbeloningen opgenomen via niet-gerealiseerde resultaten	-5.311	51.003
Totaal	-53.769	27.494

Bedragen opgenomen in de balans

(In duizenden EUR)	Contante waarde van de brutoverplichting	Reële waarde van de fondsbeleggingen	Totaal
Pensioenen - gefinancierd	670.981	-657.662	13.319
Pensioenen - niet gefinancierd	25.134	0	25.134
Gezondheidszorgen en tarifaire voordelen - niet gefinancierd	165.464	0	165.464
Andere langetermijnpersoneelsbeloningen - gefinancierd	69.304	-13.858	55.446
Totaal toegezegd-pensioenregeling en andere langetermijnpersoneelsbeloningen op 31 december 2016	930.883	-671.520	259.363
Pensioenen - gefinancierd	436.719	-508.159	-71.440
Pensioenen - niet gefinancierd	174.132	0	174.132
Gezondheidszorgen en tarifaire voordelen - niet gefinancierd	168.562	0	168.562
Andere langetermijnpersoneelsbeloningen - gefinancierd	63.378	-3.382	59.995
Totaal toegezegd-pensioenregeling en andere langetermijnpersoneelsbeloningen op 31 december 2015	842.792	-511.541	331.250

Wijziging in de contante waarde van de brutoverplichting

(In duizenden EUR)	2016	2015
Totaal op 1 januari	842.791	951.033
Aan het dienstjaar toegerekende kosten	30.960	15.822
Rentekosten	16.851	13.124
Bijdragen van de deelnemers	3.781	770
Kosten van vervroegde pensionering	26	-1.075
Herwaardering - (winst)/verlies in niet-gerealiseerde resultaten ontstaan door		
i) veranderingen in demografische veronderstellingen	-23.827	-1.250
ii) veranderingen in financiële veronderstellingen	87.769	-43.086
iii) ervaringsaanpassingen	39.391	-25.932
Belastingen op betaalde bijdragen	-2.087	-2.824
Pensioenkosten van verstreken diensttijd	0	5.672
Betaalde vergoedingen	-64.772	-69.464
Totaal op 31 december	930.883	842.792

Wijziging van de reële waarde van de fondsbeleggingen

(In duizenden EUR)	2016	2015
Totaal op 1 januari	-511.541	-525.959
Rentebaten	-11.229	-7.360
Herwaardering - (winst)/verlies in niet-gerealiseerde resultaten ontstaan door rendement op de fondsbeleggingen (exclusief rentebaten)	-89.953	15.822
Bijdragen van de werkgever	-119.787	-60.260
Bijdragen van de werknemer	-3.781	-770
Betaalde vergoedingen	64.771	66.987
Totaal op 31 december	-671.520	-511.541
Totaal rendement op de fondsbeleggingen	-101.182	8.462

Indeling van de fondsbeleggingen op de balansdatum

De indeling van de fondsbeleggingen met betrekking tot pensioenregelingen in functie van de belangrijkste categorie van activa op eind 2016

Categorie	Munt	Elgabel %	Pensiobel %	Verze- ringson- dernemin- gen %	Powerbel en Enerbel %	Totaal %
Beursgenoteerde beleggingen		88,80	88,80	74,88	88,80	87,990
Aandelen	Eurozone	21,52	21,52	4,34	21,52	20,52
Aandelen	Buiten eurozone	26,68	26,68	2,71	26,68	25,29
Staatsobligaties	Eurozone	0,00	0,00	23,74	0,00	1,38
Andere obligaties	Eurozone	20,30	20,30	44,09	20,30	21,68
Andere obligaties	Buiten eurozone	20,30	20,30	0,00	20,30	19,12
Niet-beursgenoteerde beleggingen		11,20	11,20	25,12	11,20	12,01
Onroerende goederen		4,70	4,70	4,57	4,70	4,69
In aanmerking komende verzekeringscontracten		0,00	0,00	3,11	0,00	0,18
Liquide middelen		0,00	0,00	1,94	0,00	0,11
Andere		6,50	6,50	15,50	6,50	7,03
Totaal (in %)		100,00	100,00	100,00	100,00	100,00
Totaal (in duizenden EUR)		380.111	177.779	38.988	74.642	671.520

De indeling van de fondsbeleggingen met betrekking tot pensioenregelingen in functie van de belangrijkste categorie van activa op eind 2015.

Categorie	Munt	Elgabel %	Pensiobel %	Verzeke- ringson- dernemin- gen %	Totaal %
Beursgenoteerde beleggingen		79,66	80,30	76,73	78,88
Aandelen	Eurozone	19,88	22,37	3,09	15,21
Aandelen	Buiten eurozone	16,59	16,08	3,08	12,40
Staatsobligaties	Eurozone	2,83	2,74	14,57	6,38
Andere obligaties	Eurozone	28,47	27,59	55,99	36,68
Andere obligaties	Buiten eurozone	11,89	11,52	0,00	8,22
Niet-beursgenoteerde beleggingen		20,34	19,70	23,27	21,12
Onroerende goederen		3,92	3,79	4,28	4,01
In aanmerking komende verzekeringscontracten		0,00	0,00	5,47	1,66
Liquide middelen		2,65	2,55	2,03	2,44
Andere		13,77	13,35	11,50	13,01
Totaal (in %)		100,00	100,00	100,00	100,00
Totaal (in duizenden EUR)		269.272	86.988	155.281	511.541

Detail van de toegezegd-pensioenregeling per type deelnemer en per soort voordeel

(In duizenden EUR)	2016	2015
Detail van de toegezegd-pensioenregeling per type deelnemer	930.883	842.791
Actieve deelnemers	640.459	557.949
Niet-actieve deelnemers met uitgestelde voordelen	53.219	24.498
Gepensioneerden en begunstigten	237.205	260.344
Detail van de toegezegd-pensioenregeling per voordeel	930.883	842.791
Pensioenen	696.115	610.851
Andere vergoedingen (gezondheidszorg en tarifaire voordelen)	165.464	168.562
Afscheids- en jubileumpremies	69.304	63.378

Om de schattingonzekerheden toe te lichten is hieronder het effect op de voorziening voor personeelsbeloningen van de **gevoeligheidsanalyse** opgenomen.

(In duizenden EUR)	Effect: stijging (+) / daling (-)
Stijging van de disconteringsvoet (0,5%)	-76.972
Verwachte gemiddelde salarisstijging - zonder inflatie (0,5%)	40.307
Stijging van de inflatie (0,25%)	37.422
Verwachte stijging van de ziektekosten (1,0%)	21.876
Verwachte stijging van de tariefvoordelen (0,5%)	4.748
Toename van de levensverwachting - man (1 jaar)	5.120
Toename van de levensverwachting - vrouw (1 jaar)	10.333

De jaarlijkse balans van de toegezegd-pensioenregelingen wordt door de Groep gefinancierd door een bijdrage, uitgedrukt als een percentage van het totale salaris. Dit percentage wordt gedefinieerd door de geaggregeerde kost methode en wordt jaarlijks herzien. Deze methode van financiering bestaat erin dat toekomstige kosten worden opgenomen over de resterende looptijd van het plan. De kosten worden geraamd op verwachte basis (salarisgroei en de inflatie in aanmerking genomen).

De veronderstellingen met betrekking tot salarisverhoging, inflatie, personeelsverloop en sterfte worden gedefinieerd op basis van historische statistieken van de Groep. De gebruikte sterftetafels zijn degene die overeenkomen met de waargenomen ervaring binnen de pensioenfondsen. De disconteringsvoet werd afgestemd op de investeringsstrategie van de ondernemingen.

Deze veronderstellingen worden herzien op een regelmatige basis.

Specifieke gebeurtenissen (zoals wijziging van het plan, verandering van veronderstellingen, een te korte indekkingsperiode...) kunnen uiteindelijk leiden tot bijkomende stortingen door de Groep.

De **gemiddelde duur** van de toegezegd-pensioenregelingen op 31 december 2016 bedraagt 9 jaar (2015: 8 jaar).

De Groep schat dat in 2017 een bedrag van 42.831 k euro zal worden bijgedragen aan toegezegd-pensioenregelingen en 18.409 k euro aan toegezegde-bijdragenregelingen.

24. Afgeleide financiële instrumenten

De Groep heeft renteswaps aangegaan om de variabele rente op de lange termijn leningen om te zetten naar een vaste rente en heeft forward renteswaps afgesloten. De afgeleide producten werden gewaardeerd tegen reële waarde voor 131.067 k euro in 2016 en 145.715 k euro in 2015.

De evoluties in de reële waarde werden verwerkt via de winst- en verliesrekening (Zie toelichting 'Financiële resultaten').

De reële waarde van afgeleide financiële instrumenten afgesloten ter afdekking van het renterisico werd berekend op basis van verdisconteerde verwachte toekomstige kasstromen rekening houdend met actuele termijnkoersen en rentecurves over de resterende looptijd van het instrument.

Overzicht van de afgeleide financiële instrumenten

Een Linear Constant Maturity Swap in het kader van een lening van € 200 miljoen op 20 jaar opgenomen in juni 2003, trad in werking in juni 2013.

Een Linear Constant Maturity Swap in het kader van een lening van € 220 miljoen op 20 jaar opgenomen in december 2004, trad in werking in december 2014.

Een Linear Constant Maturity Swap in het kader van een lening van € 200 miljoen op 20 jaar opgenomen in december 2004, trad in werking in december 2009.

Een Bonus Range Accrual in het kader van een lening van € 250 miljoen op 20 jaar opgenomen in december 2006, trad in werking in december 2011.

Een Varifix, in het kader van een lening van € 250 miljoen op 20 jaar opgenomen in december 2007, werd afgesloten in oktober 2010.

Een forward fixing IRS swap werd afgesloten in juli 2013 in het kader van een nog op te nemen lening in december 2013 voor een bedrag van € 150 miljoen op 10 jaar.

25. Voorzieningen, andere

(in duizenden EUR)	Sanering	Andere	Totaal
Totaal op 1 januari 2015	19.880	596	20.476
Afnames	-2.192	-257	-2.449
Totaal op 31 december 2015	17.688	339	18.027
Afnames	-2.752	-339	-3.091
Totaal op 31 december 2016	14.936	0	14.936

De voorzieningen bevatten de verplichtingen opgenomen voor de sanering van de gasfabrieksterreinen. De DNB's zijn eigenaar van verschillende gasfabrieksterreinen waarop in het verleden bodem- en grondwaterverontreiniging werd veroorzaakt. Op vrijwillige basis werd reeds begonnen met de aanpak van deze verontreiniging en werd in 2001 een raamakkoord met OVAM afgesloten. Ondertussen is het aantal terreinen gereduceerd. In een nieuw akkoord met OVAM werd bepaald wat de spreiding in de tijd, het budget, de prioriteitsorde en de uitvoeringsmodaliteiten van de bodemsaneringswerken en desgevallend andere maatregelen zullen zijn.

Er werd in 2016 een bedrag van 11.349 k euro in pand gegeven aan OVAM en in 2015 werd hiervoor een bankwaarborg gegeven voor een bedrag van 10.764 k euro.

De Groep werkt aan mogelijke verkopen van bepaalde verontreinigde terreinen. In dit kader werden reeds verschillende terreinen verkocht en werden intentieverklaringen met potentiële kopers aangegaan.

Op bepaalde reeds verkochte terreinen zijn nog saneringsverplichtingen mogelijk voor een bedrag van 860 k euro in 2016 en 910 k euro in 2015 (zie toelichting 'Verplichtingen en onzekerheden').

De daling van de voorzieningen was te wijten aan de aanwendungen (saneringen) en concretere elementen waardoor de raming van de saneringskosten kon verminderd worden. Er werden geen bedragen toegevoegd gedurende 2016 en 2015.

De voorziening 'Andere' betrof voornamelijk kosten van geschillen ten opzichte van derde partijen en andere voorzieningen die gebaseerd zijn op de best mogelijke inschatting door het Management. Gedurende 2016 werden bepaalde regelingen getroffen om deze kosten te regulariseren.

26. Kapitaalsubsidies

(In duizenden EUR)	2016	2015
Totaal op 1 januari	0	0
Ontvangen gedurende het jaar	1.357	0
Afname via de winst- en verliesrekening	-1	0
Totaal op 31 december	1.356	0

In het kader van verschillende in uitvoer te brengen projecten hebben het Vlaamse Gewest en het Vlaamse Energieagentschap kapitaalsubsidies toegezegd. Deze steunmaatregelen kaderen in de projecten 'groene energie'.

27. Handels- en overige schulden

(In duizenden EUR)	2016	2015
Handelsschulden	213.868	268.099
Btw en andere belastingsschulden	26.571	2.958
Schulden m.b.t. personeelsbeloningen	76.483	62.756
Vooruitbetalingen klanten Soclev en andere	35.205	34.211
Solidarisering groenestroomcertificaten	71.416	71.935
Overige kortlopende schulden	166.393	207.512
Totaal	589.936	647.471

De rubriek met betrekking tot handels- en overige schulden daalt met 57.535 k euro ten opzichte van 2015. Deze daling is het gevolg van enerzijds de daling van de handelsschulden met 54.231 k euro en de overige kortlopende schulden met 41.119 k euro en anderzijds de stijging van de schulden van btw en andere belastingsschulden en de schulden m.b.t. personeelsbeloningen.

De daling van de handelsschulden betreffen voornamelijk de betaling van de in 2015 opgenomen te betalen schuld m.b.t. 100 kWh gratis (46.645 k euro).

De voornaamste posten in de **overige kortlopende schulden** betreffen een schuld aan de aandeelhouders t.w.v. 16 k euro (2015: 10.015 k euro), de gereserveerde saldi m.b.t. de afrekening van de Bonus 2014 en 2013 t.w.v. 64.244 k euro (2015: 64.267 k euro). Eveneens bevat deze post de toe te rekenen kosten met betrekking tot onder andere de financiële kosten voor de obligatieleningen voor een bedrag van 40.502 k euro (2015: 43.854 k euro). Verder werd het opgebouwde verkavelingsfonds (2015: 25.652 k euro) volledig aangewend gedurende 2016 en werd een over te dragen opbrengst voor verplaatsingen genoteerd voor 6.405 k euro (2015: 7.161 k euro).

Aangezien de verrekening van de **solidarisering groenestroomcertificaten** zowel een vordering als een verplichting kan zijn, moet deze rubriek samen gelezen worden met de rubriek 'Overige vorderingen - Overdrachten' gerapporteerd in de toelichting van de 'Handels- en overige vorderingen'.

De termijn en de voorwaarden voor de schulden zijn als volgt:

Voor de handelsschulden bedroeg het leverancierskrediet gemiddeld 39 dagen en de aannemers werden betaald 30 dagen na factuurdatum.

De schulden aan de btw en van de bedrijfsvoorheffing werden respectievelijk betaald 20 en 15 dagen na het einde van de maand. Alle schulden worden betaald op de vervaldag.

28. Actuele belastingverplichtingen

(In duizenden EUR)	2016	2015
Belasting op resultaat boekjaar	124.271	122.605
Belastingvermeerdering	0	739
Voorafbetalingen	-26.555	-16.020
Te verrekenen roerende voorheffing en andere	-14	-114
Belastingverplichtingen van huidig jaar	97.702	107.210
Belastingverplichtingen vorige boekjaren	104.564	268
Actuele belastingverplichtingen	202.266	107.478

In januari 2017 werden alle belastingen betaald die betrekking hadden op 2015.

Financiële instrumenten

29. Financiële instrumenten: risico's en reële waarde

Risico's

Het is de bedoeling van de Groep om alle risico's afzonderlijk te begrijpen alsook hun onderlinge verbanden, en om strategieën te definiëren teneinde de economische impact op de resultaten van de Groep te beheersen. Het Auditcomité heeft de verantwoordelijkheid voor het nazicht van de risicoanalyse, het goedkeuren van de aanbevolen risicobeheersingsstrategieën, het doen naleven van de richtlijnen inzake risicobeheer en voor het rapporteren.

Vermogensstructuur

De vermogensstructuur van de Groep bestaat uit het eigen vermogen en de financiële verplichtingen.

Naast de wettelijk (Belgische) vereiste minima voor eigen vermogen die van toepassing zijn, zijn de opdrachthoudende verenigingen binnen de Groep ook onderworpen aan het decreet voor de intergemeentelijke samenwerking. Dit decreet bepaalt dat uiterlijk eind 2018 geen Privé-vennoot/Deelnemer kan participeren in het kapitaal van de opdrachthoudende verenigingen (het principe van gemengde opdrachthoudende vereniging verdwijnt hierdoor). Sinds het amendement uit 2016 mag dit weer wel in de sectoren energie en afval, mits aan bepaalde voorwaarden voldaan is. Voor ex-IGAO gemeenten (in IMEA, Intergem en Iveka), Iveka en Intergem valt deze datum vroeger, namelijk op 31 december 2014, 31 december 2016 en 14 september 2018 respectievelijk.

Op 29 december 2014 werd het aandeel van de Privé-vennoot/Deelnemer Electrabel N.V. in het eigen vermogen (Belgische GAAP) overgekocht door de openbare deelnemers.

Het doel van de groep is om een sterke structuur te behouden en er voor te zorgen dat de Eandis groep een "goede" credit rating heeft bij de ratingagentschappen.

In deze context trof de Groep maatregelen om de toetreding van een privépartner voor te bereiden gedurende 2016. In dit kader was ook een aanpassing van haar statutaire structuur noodzakelijk en werd een fusie van de zeven DNB's beoogd in Eandis Assets. Aangezien niet alle opschortende voorwaarden van de transactie waren vervuld, werd de fusie-onderneming Eandis Assets niet opgericht. Hierdoor kon de private partner niet toetreden.

Aangezien de Groep werkt binnen een gereguleerde omgeving, met een gegarandeerde vergoeding (billijke vergoeding/winst en een gegarandeerd rendement/dividend), is haar risico eerder beperkt.

Gedurende 2016 en 2015 heeft de Groep alle 'verwachte' verplichtingen kunnen inlossen.

De Groep heeft een beroep gedaan op lange en korte termijn financiering ter ondersteuning van het bedrijfskapitaal.

De Groep bewaakt haar solvabiliteit. Onder solvabiliteit wordt verstaan de mate waarin zij in geval van liquidatie kan voldoen aan haar financiële verplichtingen aan de verschaffers van vreemd vermogen.

Kredietrisico

Het kredietrisico omvat het risico dat de ene partij bij een financieel instrument haar verplichtingen niet zal nakomen, waardoor bij de andere partij een financieel verlies kan ontstaan.

De Groep heeft een kredietbeleid waarbij het kredietrisico wordt bewaakt en diversificatie van tegenpartijen noodzakelijk is.

Het maximale kredietrisico is de balanswaarde van elk financieel actief.

Handelsvorderingen

Ouderdomsanalyse van de netto vervallen handelsvorderingen waarvoor geen bijzondere waardevermindering werd opgenomen

(In duizenden EUR)	2016	2015
1 - 60 dagen	7.939	12.285
61 - 90 dagen	3.804	2.877
91 - 180 dagen	10.423	7.368
181 - 365 dagen	16.094	15.203
>365 dagen	18.817	20.101
Totaal handelsvorderingen - netto	57.077	57.834

Beweging gecumuleerde waardeverminderingen op handelsvorderingen

(In duizenden EUR)	2016	2015
Totaal op 1 januari	-75.761	-77.145
Toevoeging	-7.643	-5.541
Terugname	7.350	6.925
Totaal op 31 december	-76.054	-75.761

Valutarisico

De Groep is niet wezenlijk blootgesteld aan valutarisico's, aangezien zij bijna geen transacties heeft in andere valuta dan de euro.

Liquiditeitsrisico

Het liquiditeitsrisico houdt het risico in dat de Groep haar financiële verplichtingen niet zou kunnen nakomen. De Groep beperkt dit risico door de kasstromen op een continue basis te bewaken en ervoor te zorgen dat er voldoende kredietfaciliteiten aanwezig zijn.

De Groep doet een beroep op verscheidene banken om op korte termijn gelden aan te trekken. In het kader van een opgezet thesauriebewijzenprogramma worden commercial papers (thesauriebewijzen) uitgegeven. Vaste voorschotten kunnen opgevraagd worden met een looptijd van 1 week tot 12 maanden en ook fixed loans (straight loans) met een looptijd tussen 1 dag tot 1 jaar. Alle leningen hebben een vaste intrestvoet behalve de opname van het kassierscontract met een variabele rentevoet.

De Groep neemt lange termijn leningen op voornamelijk ter financiering van de investeringen in de distributienetten voor elektriciteit en gas, en om leningen en intresten te herfinancieren.

Op eind 2014 werd een deel van de netto opbrengsten van deze uitgiftes gebruikt om de vergoeding te betalen in naam en voor rekening van de openbare besturen aan Electrabel in het kader van haar uittrede uit het aandelenkapitaal van de DNB's.

In 2010 heeft de Groep voor het eerst obligatieleningen uitgegeven voor de particuliere belegger in België en het Groot-Hertogdom Luxemburg.

Om de financieringsbronnen te diversifiëren en te verbreden zodat een veilige, betrouwbare, efficiënte en innovatieve distributie van energie aan de afnemers kan verzekerd worden, werd een rating gevraagd bij 'Moody's Investors Service Ltd.(Moody's).

Eandis heeft in oktober 2011 een A1 rating (negatieve vooruitzichten - 'outlook') bekomen van Moody's. Deze rating werd nog bevestigd op 5 juli 2016 maar op 14 december 2016 verlaagde Moody's de rating naar A3 (stabiele vooruitzichten) als gevolg van het niet uitvoeren van de fusie van de zeven DNB's in Eandis Assets. Hierdoor werd eveneens het aantrekken van een private partner voor deze fusie-onderneming stopgezet.

Eandis System Operator geeft met succes obligaties uit in het kader van haar € 5 miljard EMTN-programma. De interesse bij Europese investeerders voor de uitgiftes was steeds zeer groot. Er was eveneens interesse van private beleggers bij wie verscheidene obligatieleningen werden geplaatst.

Van het € 5 miljard EMTN programma was op eind 2016 voor een bedrag van € 2.660,5 miljoen of 53,21 % aan obligatieleningen uitgegeven. Sinds eind 2014 vonden geen uitgiftes meer plaats onder dit programma.

Een overzicht van de leningen wordt opgenomen in de toelichting 'Leningen op lange en korte termijn'.

Informatie betreffende het aflossingsschema van de verschillende leningen op lange termijn.
Op eind 2016

(in duizenden EUR)	2016	1 jaar of minder	2-3 jaar	4-5 jaar	Meer dan 5 jaar
Obligatieleningen - retail	319.958	150.012	0	169.946	0
Obligatieleningen - EMTN	2.642.164	0	0	498.821	2.143.343
Obligatieleningen - privaat	435.042	0	0	0	435.042
Bankleningen - vaste intrestvoet	1.494.381	131.521	273.457	218.749	870.654
Bankleningen - variabele intrestvoet	0	0	0	0	0
Bankleningen - met derivatenstructuur	708.252	73.855	154.895	164.829	314.673
Totaal	5.599.797	355.388	428.353	1.052.345	3.763.711
Totaal bullet aflossingen	3.397.164	150.012	0	668.767	2.578.385
Totaal exclusief bullet aflossingen	2.202.633	205.376	428.353	383.578	1.185.327

Op eind 2015

(In duizenden EUR)	2015	1 jaar of minder	2-3 jaar	4-5 jaar	Meer dan 5 jaar
Obligatieleningen - retail	319.970	0	150.038	169.932	0
Obligatieleningen - EMTN	2.639.987	0	0	0	2.639.987
Obligatieleningen - privaat	434.803	0	0	0	434.803
Bankleningen - vaste intrestvoet	1.761.385	667.004	215.675	197.763	680.944
Bankleningen - variabele intrestvoet	34	34	0	0	0
Bankleningen - met derivatenstructuur	779.771	71.519	150.087	159.796	398.369
Totaal	5.935.951	738.558	515.799	527.491	4.154.103
Totaal bullet aflossingen	3.894.760	500.000	150.038	169.932	3.074.790
Totaal exclusief bullet aflossingen	2.041.191	238.558	365.762	357.559	1.079.313

Renterisico

De Groep heeft leningen op lange termijn opgenomen met een vaste en een variabele rentevoet. De leningen met een variabele rente werden omgezet via swapcontracten naar een vaste rentevoet (zie toelichting 'Afgeleide financiële instrumenten'). Voor bepaalde leningen werd een forward swap contract afgesloten. Alle andere leningen werden opgenomen met een vaste rentevoet.

De intrestaflossingen voor de volgende jaren, berekend op basis van de coupon intrestvoet, is als volgt:

(In duizenden EUR)	2016	2015
In 2016	0	192.817
In 2017	161.412	156.404
In 2018	163.583	158.865
In 2019	149.726	145.301
In 2020	142.913	138.785
In 2021	129.907	126.079
In 2022 en volgende	662.662	637.221
Totaal	1.410.204	1.555.472

Andere

Meer informatie omtrent risico's van de Groep en haar aandeelhouders is opgenomen in het prospectus van Eandis System Operator groep (Eandis System Operator cvba en haar dochterondernemingen) van 25 november 2014 m.b.t. het gegarandeerd Euro Medium Term Note programma en de investor presentation van januari 2017 die kunnen geraadpleegd worden op de website www.eandis.be.

Reële waarde

De reële waarde van de financiële activa en passiva wordt gedefinieerd als het bedrag waartegen het instrument zou kunnen geruild worden in een lopende transactie tussen bereidwillige partijen, en niet in een gedwongen verkoop of liquidatieverkoop.

(In duizenden EUR)	Niveau 1	Niveau 2
Overige beleggingen	987	0
Groenestroom- en warmte-krachtcertificaten (GSC & WKC)	546.107	0
Handels- en overige vorderingen exclusief GSC en WKC	1.130.893	0
Geldmiddelen en kasequivalenten	2.708	0
Totaal	1.680.695	0
Leningen op korte termijn	411.309	0
Obligatieleningen (inclusief kortlopend deel)	3.880.975	0
Andere leningen op lange termijn (inclusief kortlopend deel)	2.202.633	0
Afgeleide financiële instrumenten	0	131.067
Totaal	6.494.917	131.067

De reële waarde hiërarchie

De Groep gebruikt de volgende hiërarchische classificatie voor het bepalen en toelichten van de reële waarde van financiële instrumenten door middel van een waarderingstechniek:

Niveau 1: genoteerde (niet-aangepaste) prijzen op liquide markten voor identieke activa of passiva

Niveau 2: andere technieken waarvoor alle input met een significante weerslag op de opgenomen reële waarde hetzij direct, hetzij indirect kan worden waargenomen

Niveau 3: technieken die gebruik maken van input met een significante weerslag op de opgenomen reële waarde die niet gebaseerd is op waarneembare marktgegevens.

De volgende methodes en veronderstellingen worden gebruikt voor het schatten van de reële waarde:

Geldmiddelen en kortetermijnleningen, handelsvorderingen (na aftrek van voorzieningen), handelsschulden en overige schulden benaderen hun netto boekwaarde grotendeels wegens de korte looptijd van deze instrumenten.

De reële waarde van de beleggingen uit een niet-genoteerde markt is gebaseerd op de laatste beschikbare jaarinformatie.

De reële waarde van de GSC en WKC wordt opgenomen aan het gegarandeerd bedrag, zoals bepaald in het besluit van de Vlaamse Regering tot wijziging van het Energiedecreet. De reële waarde van genoteerde obligatieleningen is gebaseerd op de prijsnoteringen op datum van rapportering.

De afgeleide financiële instrumenten zijn interestswaps. De toegepaste waarderingstechnieken zijn swapmodellen die gebruik maken van actuele waarde berekeningen. De modellen bevatten diverse soorten input waaronder termijnkoersen, rentecurves die worden bekomen op basis van de marktrente en afgeleiden uit marktprijzen van verschillende financiële producten die opgevraagd worden aan verschillende marktpartijen.

De reële waarde van genoteerde obligatieleningen is gebaseerd op de indicatieve noteringen op Bloomberg (Bloomberg is een vooraanstaande nieuwssite voor zakelijke en financiële markten, het levert wereldwijd economisch nieuws, koersen van futures, aandelenkoersen e.a.) op datum van rapportering.

De reële waarde van de genoteerde obligatieleningen, uitgegeven voor een totaal bedrag van € 2.980,5 miljoen evolueert in functie van de marktrente. De reële waarde op 31 december 2016 bedraagt € 3.441,0 miljoen en verschilt van de terugbetalingswaarde en de boekwaarde.

Andere informatie

30. Verbonden partijen

Transacties tussen de DNB's en hun dochtermaatschappijen (de verbonden ondernemingen) werden in de consolidatie geëlimineerd en werden dus niet opgenomen in deze toelichting.

De vergoedingen die werden uitbetaald aan de bestuurders, betreffen zitpenningen en verplaatsingsvergoedingen voor een waarde van € 460.718,98 voor 2016 en € 635.792,42 voor 2015.

De vergoedingen aan het managementcomité en de bestuurders bedroegen € 3.318.971,97 voor 2016 en € 3.562.056,96 voor 2015. Hiervan bedroeg de pensioenkost € 624.971,32 voor 2016 en € 786.435,55 voor 2015. Er werden geen andere voordelen in natura, opties op aandelen, kredieten of voorschotten gegeven ten gunste van de bestuurders.

Transacties van de Groep met de ondernemingen die een minderheidsbelang (Farys/TMVW voor 2016 en 2015; Ores Assets/Ores voor 2015) aanhouden, waren als volgt:

(In duizenden EUR)	2016	2015
Bedrag van de transacties		
Doorrekening van kosten aan de minderheidsbelangen	4.804	10.220
Doorrekening van kosten van de minderheidsbelangen	116	2.723
Bedrag van uitstaande saldi		
Handelsvorderingen	605	1.460
Handelsschulden	3	250

Transacties van de Groep met de deelneming (Atrias en Synductis) waren als volgt:

(In duizenden EUR)	2016	2015
Bedrag van de transacties		
Doorrekening van kosten aan de geassocieerde onderneming	2.330	2.323
Doorrekening van kosten van de geassocieerde onderneming	7.654	5.823
Bedrag van uitstaande saldi		
Vorderingen (inclusief financiering)	16.478	11.270
Handelsschulden	2.745	1.251

Lidmaatschap van professionele organisaties

Eandis System Operator is lid van Synergrid vzw, een gemeenschappelijke belangenvereniging van de beheerders van netten in België van transmissie van elektriciteit, van vervoer van aardgas en van de distributie van elektriciteit en aardgas.

Eandis System Operator is lid van de Europese vereniging van Europese distributienetbeheerders voor Slimme Netten (EDSO for Smart Grids).

Gedurende 2016 werd voor de uitoefening van het mandaat van de commissaris voor de DNB's een bedrag van 58 k euro betaald en voor andere opdrachten een bedrag van 20 k euro. De additionele diensten werden goedgekeurd door het auditcomité.

31. Verplichtingen en onzekerheden

(In duizenden EUR)	2016	2015
Huurwaarborgen gebouwen	1.463	1.374
Andere bankwaarborgen	484	11.114
Inpandgeving vorderingen	11.349	0
Gegeven waarborgen	13.297	12.488
Ontvangen waarborgen van aannemers en leveranciers	51.562	43.848
Goederen gehouden door derden in hun naam, maar ten bate en voor risico van de Groep	49	45
Verplichting tot aankoop materiële vaste activa	4.698	3.570
Verplichting tot verkoop materiële vaste activa	8.442	500
Verplichting tot sanering	860	910

Uitstaande bestellingen in 2016 bedroegen 21.132 k euro (2015: 20.786 k euro).

De Groep huurde verschillende gebouwen en bijhorende parkings voor een waarde van 6.016 k euro in 2016 en 6.055 k euro in 2015 alsook wagens voor een waarde van 4.798 k euro in 2016 en 4.883 k euro in 2015.

De huurverplichtingen (opgenomen als operationele huurverplichtingen) hebben betrekking op gebouwen, wagens en andere materialen.

De contracten met betrekking tot gebouwen bevatten verlengingsclausules en hebben een gemiddelde looptijd van twee jaar.

De toekomstige huurverplichtingen kunnen als volgt worden uitgesplitst:

(In duizenden EUR)	2016
In 2017	8.768
In 2018 en 2019	10.462
In 2020 en 2021	3.655
In 2022 en volgende	918
Totaal	23.803

De gebudgetteerde investeringen van de Groep voor 2017 werden geraamd op 446.481 k euro (532.096 k euro in 2016).

Verder valt er ook een juridisch geschil te noteren tussen de DNB's en Essent inzake gratis distributie van groene stroom (3.533 k euro in 2016 en 2015), met de Infrabel en het Vlaamse Gewest inzake verplaatsingsdossiers (5.526 k euro in 2016 en 5.594 k euro in 2015) en diverse geschillen met verschillende partijen (voor een totaal van 9.281 k euro in 2016 en 11.693 k euro in 2015).

De Groep heeft juridische procedures hangende waarvoor het risico op verlies mogelijk doch niet waarschijnlijk is en waarvoor bijgevolg ook geen voorzieningen werden aangelegd. Op dit moment kan de waarschijnlijke timing van de afwikkeling niet worden ingeschat.

32. Gebeurtenissen na balansdatum

Op 18 januari 2017 heeft het ratingbureau Creditreform Rating AG aan Eandis een A+ rating met stabiele vooruitzichten toegekend.

Creditreform is een Europees ratingagentschap van Duitse oorsprong en is sinds 2011 erkend door de ESMA (European Security and Market Authorities). Zie Persbericht op www.eandis.be.

Eandis System Operator en Infrax zullen digitale meters samen uitrollen.

Op 3 februari 2017 heeft de Vlaamse Regering de invoering van digitale meters op het net goedgekeurd. Vanaf 2019 zullen die nieuwe, digitale meters gefaseerd worden geplaatst, in eerste instantie bij nieuwbouw of grondige renovatie, of bij specifieke klantengroepen, zoals eigenaars van zonnepanelen en klanten met een budgetmeter. Eandis System Operator en Infrax, de twee Vlaamse netoperatoren, zijn tevreden met deze beslissing. Ze zullen actief meewerken aan het door de Vlaamse regering geplande stakeholdersoverleg om de kosten-batenanalyse rond digitale meters te actualiseren. Nadien zullen Infrax en Eandis System Operator de eenvormige uitrol van de digitale meters in Vlaanderen realiseren in het gemeenschappelijk bedrijf Fluvius.

Op 27 maart 2017 berichtte de pers over enkele beleidsinitiatieven van Vlaams Energieminister Tommelein met betrekking tot de toekomstige structuur van de Vlaamse energiedistributie en van Eandis System Operator, en meer in het bijzonder over een integratie van de werkmaatschappijen Eandis System Operator en Infrax. De Raad van Bestuur van Eandis System Operator heeft hier kennis van genomen en stelt vast dat de ideeën die de minister naar voren heeft gebracht passen in de visie van Eandis en de stappen die ze zelf al heeft gezet met de oprichting van Fluvius als gemeenschappelijk filiaal van Eandis System Operator en Infrax. Daarom kijkt Eandis System Operator er naar uit om in overleg met de Vlaamse regering verder te werken aan de toekomst van de sector.

33. Lijst van de ondernemingen opgenomen in de consolidatie

Onderneming	Maatschappelijke zetel	Aandelen in bezit (%)	Stem- rechten (%)
Distributienetbeheerders *			
Gaselwest	President Kennedypark 12, B-8500 Kortrijk		
IMEA	Merksemsesteenweg 233, B-2100 Deurne		
Imewo	Brusselsesteenweg 199, B-9090 Melle		
Intergem	Administratief Centrum (AC), Franz Courtenstraat 11, B-9200 Dendermonde		
Iveka	Koningin Elisabethlei 38, B-2300 Turnhout		
Iverlek	Aarschotsesteenweg 58, B-3012 Wilsele-Leuven		
Sibelgas	Gemeentehuis St. Joost-Ten-Node, Sterrenkundelaan 12, B-1210 Brussel		
Dochterondernemingen			
Eandis System Operator cvba	Brusselsesteenweg 199, B-9090 Melle	100,00	100,00
De Stroomlijn cvba	Brusselsesteenweg 199, B-9090 Melle	64,03	64,03
Atrias cvba	Ravensteingalerij 4 bus 2, B-1000 Brussel	25,00	25,00
Synductis cvba	Brusselsesteenweg 199, B-9090 Melle	33,24	32,47
Warmte@Vlaanderen cvba	Boombekelaan 14, B-2660 Hoboken	50,00	50,00
Fluvius cvba	Koning Albert II laan 37, B-1030 Brussel	50,00	50,00

* Contactadres: Brusselsesteenweg 199, B-9090 Melle

De dochterondernemingen Warmte@Vlaanderen en Fluvius werden opgericht gedurende 2016 maar bevatten per eind december 2016 nog geen activiteiten. Ze werden in de consolidatie opgenomen als een 'Investing in ondernemingen'.

De onderneming Eandis System Operator cvba vormt samen met haar dochterondernemingen De Stroomlijn, Atrias, Synductis, Warmte@Vlaanderen en Fluvius de (juridische) 'Eandis System Operator groep'. Deze groep maakt haar IFRS resultaten bekend die kunnen geraadpleegd worden op de website www.eandis.be.

Werken in een gereguleerde omgeving

34. Werken in een gereguleerde omgeving

Hernieuwing van de toestemming om een beroep te doen op de werkmaatschappij

De Vlaamse energieregulator VREG heeft bij beslissing van 24 februari 2015 toestemming verleend aan de DNB's om een beroep te doen op de diensten van Eandis System Operator cvba als werkmaatschappij voor elektriciteit. Deze toestemming geldt vanaf 5 september 2014 en is geldig voor een periode van twaalf jaar.

Erkenning van de distributienetbeheerders

De Vlaamse energieregulator VREG heeft per brief van 6 februari 2015 haar beslissing van 3 februari 2015 tot hernieuwing van de aanwijzing van de 7 DNB's als elektriciteitsdistributienetbeheerder gemeld. Deze aanwijzing geldt voor een periode van 12 jaar vanaf 5 september 2014.

Op 29 september 2015 besliste de VREG om de termijn van aanwijzing van de DNB's als aardgasdistributienetbeheerder te hernieuwen voor een periode van 12 jaar die een aanvang neemt op 14 oktober 2015. Eveneens werd hierbij ook de toestemming verleend om met Eandis System Operator cvba als werkmaatschappij voor gas te werken.

Gereguleerde tariefmethodologie

De Groep werkt in een gereguleerde omgeving waarbij de opbrengsten behaald worden op basis van tarieven die werden goedgekeurd door de regulator.

Als gevolg van de zesde staatshervorming heeft de VREG – Vlaamse Regulator van de Elektriciteits- en Gasmarkt - vanaf **1 juli 2014** de bevoegdheid van de CREG, federale regulator, overgenomen om de tariefmethodologie te bepalen voor de distributienetbeheerders in het Vlaamse Gewest.

- **Tariefmethodologie 2015-2016**

Op 30 september 2014 heeft de VREG een nieuwe **tariefmethodologie** bepaald voor elektriciteit en gas voor de DNB's actief in het Vlaamse Gewest voor de **reguleringsperiode 2015-2016**.

Bij de opbouw van de nieuwe tariefmethode werden volgende elementen in rekening gebracht: het stimuleren van een efficiënte bedrijfsvoering, informatieasymmetrie, stabiliteit, transparantie, administratieve efficiëntie en het vermijden van tariefschokken. Deze methode moet een stimulans zijn voor de DNB's om op een kostenefficiënte en duurzame wijze te werken.

De **kosten** worden opgedeeld in 3 categorieën die eveneens een andere inkomensbepaling hebben: exogene kosten zijn de opgelegde kosten zoals kosten van GSC & WKC, premies voor REG, openbaredienstverplichtingen (ODV); niet-exogene kosten bevatten de kosten van afschrijvingen, de operationele nettokosten en de kapitaalkostenvergoeding; en overige kosten zoals bijvoorbeeld boetes.

Het **toegelaten inkomen** wordt als volgt bepaald: de inkomsten m.b.t. de exogene kosten zijn gelijk aan de exogene kosten; voor de niet-exogene kosten wordt een inkomstenregulering ter ondersteuning van een efficiënte bedrijfsvoering gevolgd en de overige kosten zijn voor rekening van de distributienetbeheerder.

De **kapitaalkostenvergoeding** wordt door de VREG bepaald als het totaal van het gemiddeld gereguleerd actief aan een vastgestelde kapitaalkost (4,80 % - gebruteerd tot 6,20 % ingevolge de invoering van de vennootschapsbelasting) vermeerderd met de vergoeding voor het positieve

bedrijfskapitaal aan een vastgestelde kapitaalkost (4,10 %) en bijkomend ook nog verhoogd met een kapitaalkostvergoeding voor de exogene kosten aan de wettelijke rentevoet van 2,25 %.

De doorrekening van de exogene kosten aan werkelijke waarde zal aanleiding geven tot verschillen tussen de tarieven en de boekhoudkundige kost. Deze saldi moeten op specifieke rekeningen geboekt worden en worden **'regulatoire saldi'** genoemd in tegenstelling tot de verschillen uit vorige tariefmethodologieën die 'regulatoir actief/passief' worden genoemd. Er worden twee regulatoire saldi toegelaten: een regulatoir saldo **voor exogene kosten** en een regulatoir saldo **voor de volumeverschillen** m.b.t. de inkomsten voor niet-exogene kosten.

Regulatoir actief/passief van het verleden

De CREG heeft de bedragen van het regulatoir actief/passief voor de boekjaren 2008 en 2009 vastgelegd. Deze mogen afgebouwd worden volgens de bedragen die door de VREG werden vastgelegd, namelijk de helft in 2015 en de andere helft in 2016.

Op 30 juni 2015 oordeelde het Hof van Beroep te Brussel dat de VREG bevoegd is om de overgedragen saldi van de periode 2010 tot en met 2014 te bepalen evenals hun bestemming.

In haar beslissing van 5 oktober 2015 oordeelde de VREG dat voorlopig 20 % van de tekorten van deze periode doorgerekend kunnen worden in de tarieven van 2016.

Toegelaten inkomen 2015-2016

Het toegelaten inkomen voor de periode 2015-2016 wordt opgebouwd uit een gedeelte toegelaten inkomen voor exogene kosten en een gedeelte voor niet-exogene kosten. Er wordt door de DNB's een voorstel van budget en verantwoording ingediend op basis van een rapporteringsmodel.

Het inkomen m.b.t. de niet-exogene kosten wordt bepaald op basis van de evolutie van de niet-exogene sectorkosten voor een historische periode van 4 jaar (2010-2013) die volgens een lineaire regressietechniek de toekomstige inkomsten zal bepalen. Er wordt rekening gehouden met de inflatie door actualisatie van de kosten naar hun huidige waarde. Eveneens wordt er rekening gehouden met een jaarlijkse aanpassing voor inflatie op basis van de consumptieprijsindex (CPI) van augustus.

De gegevens en inlichtingen die door de DNB's in het **rapporteringsmodel** worden opgenomen m.b.t. voorgaande boekjaren, dienen door de commissaris te worden gecontroleerd en hij dient een **'rapport van feitelijke bevindingen'** (assurance rapport) op te leveren aan de VREG.

Tarieven 2015

Op **18 december 2014** heeft de VREG de tarieven voor de DNB's goedgekeurd.

Eandis heeft een **aanpassing** van de ingediende tarieven gevraagd, omdat de federale bijdrage (daling) en het Elia-tarief (stijging) na de indiening werden gewijzigd. De VREG paste deze tarieven aan vanaf 1 maart 2015.

Eveneens werd er een aanvraag tot aanpassing van de tarieven ingediend bij de VREG n.a.v. de overgang van de rechtspersonenbelasting naar de **vennootschapsbelasting** van de DNB's. De aanpassing van de tarieven nam vanaf **1 augustus 2015** een aanvang. Het nog niet gerecupereerde bedrag van de vennootschapsbelasting voor het aanslagjaar 2015 diende in 2016 te worden verrekend bovenop de vennootschapsbelasting voor het aanslagjaar 2016.

Verdere aanpassing betrof de verhoging van het btw-tarief voor elektriciteit vanaf 1 september 2015.

Tarieven 2016

Op **14 december 2015** maakte de VREG de distributienettarieven bekend voor elektriciteit en gas. De belangrijkste aanpassingen betreffen het **voorlopig doorrekenen van 20 %** van het opgebouwd tekort (regulatoir actief) voor de periode 2010-2014, het afschaffen van de **100 kWh gratis elektriciteit** en het volledig **solidariseren** van de kosten voor groenestroom in Vlaanderen waardoor het ingebouwde plafond van het verleden wordt afgeschaft.

De saldi die betrekking hebben op de **Federale bijdrage** – toeslagen voor de financiering van fondsen gehouden door de CREG - dienen opgenomen te worden op de balans en zullen afgerekend worden na een door de CREG te nemen beslissing (federale materie).

Aanpassing tariefmethodologie 2016

Op **28 juni 2016** heeft de VREG een herziening van de bestaande tariefmethodologie 2015-2016 bekendgemaakt als gevolg van de invoering van de openbare dienstverplichting van de elektriciteitsdistributienetbeheerders ter stimulering van de **infrastructuur voor elektrische voertuigen**. Deze tariefmethodologie heeft geen invloed op de distributienettarieven. De kosten en opbrengsten van de exploitatie zal gedurende 10 jaren opgevolgd worden en nadien afgerekend worden.

- **Tariefmethodologie 2017-2020**

Op 24 augustus 2016 legde de VREG de tariefmethodologie vast voor de Vlaamse elektriciteits- en aardgasdistributienetbeheerders voor de periode 2017-2020.

Deze tariefmethodologie bevat onder andere

- Aanpassingen aan de parameters voor de kapitaalkostenvergoeding: het nettobedrijfskapitaal wordt vergoed aan de gecorrigeerde WACC voor belastingen (5,00 %), het eigen vermogen aan 5,24 %, de kosten van het vreemd vermogen aan 3,04 %
- de verdere afbouw van het regulatorisch actief/passief voor de periode 2010-2014 over 5 jaren (tot 2020)
- de nieuwe opgebouwde regulatorische saldi kunnen volgens een jaarlijks percentage van het gecumuleerd saldo afgebouwd worden: exogene kosten (60%), volumeverschillen 75% (elektriciteit) en 40% (gas), vennootschapsbelasting (deel via de endogene kosten), herindexering van endogene kosten 50%
- Er zal worden gerapporteerd over de kwaliteit (Q-factor) van de dienstverlening: bijvoorbeeld stroomonderbrekingen en laattijdige aansluitingen. De financiële verrekening zal plaatsvinden via een bonus of malus vanaf de volgende regulatorische periode. Gedurende deze regulatorische periode dient enkel gerapporteerd te worden.

Toegelaten inkomen 2017

Op 7 oktober 2016 heeft de VREG het toegelaten inkomen vastgelegd voor de aardgas- en elektriciteitsdistributienetbeheerders voor 2017. De distributienettarieven werden bepaald op basis van de tariefmethodologie 2017-2020. Voor zowel gas als elektriciteit is er een stijging in vergelijking met 2016 voornamelijk als gevolg van de toenemende kosten voor de GSC (elektriciteit) en de verwerking van de regulatorische saldi.

Tarieven 2017

Op 20 december 2016 heeft de VREG de distributienettarieven voor elektriciteit en aardgas goedgekeurd voor het jaar 2017. De tarieven voor elektriciteit stijgen als gevolg van de stijgende kosten waarop de distributienetbeheerder geen impact heeft (GSC en REG-premies).

Boekhoudkundige verwerking

Hieronder het overzicht van de samenstelling van de netto vorderingen Regulator actief/passief en Regulatorische saldi van het afrekeningsmechanisme per jaar.

(In duizenden EUR)	2016	2015
Overdrachten 2008 - 2009	-2.006	53.888
Overdrachten 2010 - 2014	266.551	345.372
Totaal regulator actief*	264.545	399.260
Regulatorische saldi 2015	268.275	259.705
Regulatorische saldi 2016	54.414	0
Totaal regulatorische saldi	322.689	259.705
Totaal netto nog te verrekenen	587.234	658.965
waarvan - Kortlopende vordering	587.234	658.965

* Overdrachten werden gegroepeerd naargelang de terugname via de tarieven waarbij 50,00 % van de overdrachten ontstaan in 2008 en 2009 kunnen verrekenend worden in 2015 en 2016 (met uitzondering van de regeling voor de Waalse gemeenten) en 20% van de overdrachten ontstaan in 2010 t.e.m. 2014 kunnen verrekenend worden in 2016 (met uitzondering van de regeling voor de Waalse gemeenten en de aparte behandeling van de Federale bijdrage t.w.v. 63.417 k euro).

Reconciliatie van het afrekenmechanisme

(In duizenden EUR)	2016	2015
Vorderingen op 1 januari	658.965	452.986
Recuperatie overdrachten 2008 - 2009	-55.894	-53.726
Recuperatie overdrachten 2010 - 2014	-78.821	0
Transfer naar derden – via balans	113	0
Totaal bewegingen regulator actief (*)	-134.602	-53.726
Toevoegingen regulatorische saldi 2015	8.432	259.705
Toevoegingen regulatorische saldi 2016	54.414	0
Totaal bewegingen regulatorische saldi	62.846	259.705
Totaal bewegingen	-71.756	205.979
Bewegingen via resultatenrekening	-71.756	205.979
Bewegingen voor derden	25	0
Vorderingen op 31 december	587.234	658.965

Met betrekking tot de overdrachten in het kader van de delta's tussen de werkelijke en de gebudgetteerde kosten en opbrengsten en het afrekeningsmechanisme dienen al deze overgedragen saldi en de daaraan gekoppelde berekeningen nog de definitieve goedkeuring te krijgen van de CREG/VREG, dit na controle van onze rapportering over het boekjaar 2014. Deze onzekerheid houdt in dat de controle door de regulatoren nog aanleiding kan geven tot bijkomende delta's die dan achteraf nog dienen verwerkt te worden via aanpassingen van het regulatorisch actief/passief of via het resultaat van het volgende boekjaar.

Tot op heden mocht Eandis nog geen definitieve beslissing ontvangen van de regulator omtrent de rapporteringen over de resultaten 2010 tot en met 2015. De VREG is ondertussen een controle over de saldi m.b.t. 2010-2014 opgestart (die in principe zal afgerond worden vóór einde 2017). Intussen werd wel reeds in 2016 voor de eerste maal 20% van de regulatorische overdrachten met betrekking tot de periode 2010-2014 teruggenomen.

Momenteel zijn er geen specifieke IFRS-richtlijnen i.v.m. de boekhoudkundige verwerking van het afrekeningsmechanisme in een gereguleerde omgeving.

Op 30 januari 2014 publiceerde de IASB een nieuwe standaard 'IFRS 14 Regulatory Deferral Accounts'. Deze nieuwe standaard is van toepassing voor "first time adopters" en laat opname van gereguleerde activa en passiva toe in afzonderlijke rubrieken van de balans en de winst- en verliesrekening. De Europese Unie heeft deze standaard niet goedgekeurd, maar wacht op de definitieve standaard.

Verslag van de commissaris aan de aandeelhouders van de Vlaamse distributienetbeheerders over de geconsolideerde jaarrekening van de Economische Groep Eandis over het boekjaar afgesloten op 31 december 2016

Wij brengen u verslag uit in het kader van de controle opdracht die ons door het Management Comité van Eandis System Operator CVBA werd toevertrouwd. Dit verslag omvat ons oordeel over het geconsolideerd overzicht van de financiële positie op 31 december 2016, het geconsolideerd overzicht van de gerealiseerde en niet-gerealiseerde resultaten, het geconsolideerd mutatieoverzicht van het eigen vermogen en het geconsolideerd kasstroomoverzicht voor het boekjaar afgesloten op 31 december 2016 en over de toelichting (alle stukken gezamenlijk de "Geconsolideerde Jaarrekening"). De geconsolideerde jaarrekening van de Economische Groep Eandis bestaat uit zeven gemengde Vlaamse distributienetbeheerders (DNBs): Gaselwest, IMEA, Imewo, Intergem, Iveka, Iverlek en Sibelgas die gezamenlijk controle uitoefenen over Eandis System Operator CVBA en haar dochterondernemingen (De Stroomlijn CVBA, Synductis CVBA, Atrias CVBA, Fluvius CVBA en Warmte@Vlaanderen CVBA).

Verklaring over de Geconsolideerde Jaarrekening - oordeel zonder voorbehoud

Wij hebben de controle uitgevoerd van de Geconsolideerde Jaarrekening van de Economische Groep Eandis (samen "de Groep") over het boekjaar afgesloten op 31 december 2016, opgesteld op grond van de *International Financial Reporting Standards* zoals goedgekeurd door de Europese Unie, met een geconsolideerd balanstotaal van € 9.617.821 duizend en waarvan de geconsolideerde resultatenrekening afsluit met een winst van het boekjaar van € 282.892 duizend.

Verantwoordelijkheid van het Management Comité van Eandis System Operator CVBA voor het opstellen van de Geconsolideerde Jaarrekening

Het Management Comité van Eandis System Operator CVBA is verantwoordelijk voor het opstellen van de Geconsolideerde Jaarrekening die een getrouw beeld geeft in overeenstemming met de *International Financial Reporting Standards*, zoals goedgekeurd door de Europese Unie. Deze verantwoordelijkheid omvat: het opzetten, implementeren en in stand houden van een interne controle met betrekking tot het opstellen en de getrouwe weergave van de Geconsolideerde Jaarrekening die geen afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude of het maken van fouten bevat; het kiezen en toepassen van geschikte waarderingsregels; en het maken van boekhoudkundige schattingen die onder de gegeven omstandigheden redelijk zijn.

Verantwoordelijkheid van de commissaris

Het is onze verantwoordelijkheid een oordeel over deze Geconsolideerde Jaarrekening tot uitdrukking te brengen op basis van onze controle. Wij hebben onze controle volgens de internationale controlestandaarden (ISA's) uitgevoerd. Die standaarden vereisen dat wij aan de deontologische vereisten voldoen alsook de controle plannen en uitvoeren teneinde een redelijke mate van zekerheid te verkrijgen dat de Geconsolideerde Jaarrekening geen afwijkingen van materieel belang bevat.

Verslag van de commissaris van 29 maart 2017 over de Geconsolideerde Jaarrekening van de Economische Groep Eandis over het boekjaar afgesloten op 31 december 2016 (vervolg)

Een controle omvat werkzaamheden ter verkrijging van controle-informatie over de in de Geconsolideerde Jaarrekening opgenomen bedragen en toelichtingen. De geselecteerde werkzaamheden zijn afhankelijk van de beoordeling door de commissaris, met inbegrip van diens inschatting van de risico's van een afwijking van materieel belang in de Geconsolideerde Jaarrekening als gevolg van fraude of van fouten. Bij het maken van die risico-inschatting neemt de commissaris de bestaande interne controle van de Groep in aanmerking die relevant is voor het opstellen van de Geconsolideerde Jaarrekening die een getrouw beeld geeft, teneinde controlewerkzaamheden op te zetten die in de gegeven omstandigheden geschikt zijn, maar die niet gericht zijn op het geven van een oordeel over de effectiviteit van de bestaande interne controle van de Groep. Een controle omvat tevens een evaluatie van de geschiktheid van de gehanteerde waarderingsregels en van de redelijkheid van de door het Management Comité gemaakte schattingen, alsmede een evaluatie van de presentatie van de Geconsolideerde Jaarrekening als geheel.

Wij hebben van het Management Comité en van de aangestelden van de Vennootschap de voor onze controle vereiste ophelderingen en inlichtingen verkregen en wij zijn van mening dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is om daarop ons oordeel te baseren.

Oordeel zonder voorbehoud

Naar ons oordeel geeft de Geconsolideerde Jaarrekening van de Groep per 31 december 2016 een getrouw beeld van het vermogen en van de financiële toestand van het geconsolideerd geheel alsook van haar geconsolideerde resultaten en van haar geconsolideerde kasstromen voor het boekjaar dat op die datum is afgesloten, in overeenstemming met de *International Financial Reporting Standards* zoals goedgekeurd door de Europese Unie.

Benadrukking van bepaalde aangelegenheid

Zonder afbreuk te doen aan het hierboven tot uitdrukking gebracht oordeel, vestigen wij de aandacht op de toelichting in note 34 van de Geconsolideerde Jaarrekening met betrekking tot het werken in een gereguleerde omgeving, die de specificiteiten aangaande de regelgeving en tarieven, en de boekhoudkundige behandeling hieromtrent vermelden. Deze lichten eveneens de onzekerheden toe verbonden aan de definitieve saldi voortvloeiend uit de reguleringsmechanisme dewelke door de VREG nog dienen goedgekeurd te worden.

Gent, 29 maart 2017

Ernst & Young Bedrijfsrevisoren BCVBA
Commissaris
Vertegenwoordigd door

Paul Eelen
Vennoot